

Pomagamy

sobie w pracy

Kwartalnik instrukcyjno-metodyczny

NR 1/1975

1. The first part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee.

2. The second part is a list of the names and addresses of the members of the committee.

30
LAT

**BIBLIOTEK
PUBLICZNYCH
WOJEWÓDZTWA
KATOWICKIEGO**

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

WBP Katowice — **Halina Balaszczuk, Elżbieta Fragstein, Andrzej Korzoa,
Ilona Tyńska**

WiMBP Opole — **Ireneusz Chudy, Joanna Czarkowska-Pasierbińska (sekre-
taryz redakcji), Janina Kościów, Ewa Wademska-Zerych**

Po II wojnie światowej, w czasie której prawie wszystkie księgozbiory polskich bibliotek zostały zniszczone, pracę biblioteczną rozpoczęto od podstaw. W pierwszej fazie działalności starano się przede wszystkim reaktywować placówki biblioteczne sprzed 1939 roku, nawiązując do tradycji TCL, TSK, „Macierzy Szkolnej” i innych towarzystw oświatowych i społecznych. Zadanie to było bardzo trudne, ponieważ potrzeby społeczeństwa i zniszczonego wojną kraju były ogromne. Niemniej jednak ludzie, dla których książki były szczególnie cennym i potrzebnym dobrem, już w 1945 r. przystąpili do organizowania placówek bibliotecznych oraz gromadzenia ocalałych przed niszczycielską działalnością okupanta księgozbiorów.

Punktem zwrotnym w historii polskiego bibliotekarstwa stał się **Dekret z dnia 17 kwietnia 1946 r. o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi**. Ustawa ta nałożyła na państwo obowiązek zakładania, wyposażania i utrzymywania bibliotek powszechnych, ponadto gwarantowała wszystkim obywatelom prawo do bezpłatnego z nich korzystania. Tak więc już u progu kształtowania się nowej, powojennej rzeczywistości zrealizowany został postulat zagwarantowania całemu społeczeństwu dostępu do dóbr kulturalnych.

SIEĆ

Jednym z pierwszoplanowych zadań określonych przez Dekret stało się **utworzenie sieci placówek bibliotecznych**, a zasady organizacyjne tego przedsięwzięcia następująco sprecyzował artykuł drugi:

„Celem prowadzenia w społeczności jednolitej działalności kulturalnej za pomocą książki i bibliotek oraz umożliwienia każdemu obywatelowi korzystania ze zbiorów bibliotecznych całego kraju, tworzy się ogólnokrajową sieć bibliotek publicznych”.

W ówczesnym województwie śląsko-dąbrowskim, w granice którego weszła cała opolszczyzna, przystąpiono do organizowania sieci bibliotecznej jeszcze przed wydaniem Dekretu. Akcja ta przebiegała dynamicznie. Zakładano biblioteki miejskie, powiatowe, gminne oraz punkty biblioteczne.

Już w latach 1945/46 działało tu ponad 40 bibliotek, które udostępniały ok. 20.000 książek. W miejscowościach nie objętych jeszcze siecią dokonywano zbiorów polskich książek, przygotowując otwarcie kolejnych placówek bibliotecznych.

Sprawną realizacją dekretu o bibliotekach i opiece nad zbiorami bibliotecznymi spowodowała, że na przełomie lat 1947/48 działało prawie 60 bibliotek, we wrześniu 1949 r. powiat pszczyński posiadał pełną sieć bibliotek gminnych, w listopadzie tego samego roku zakończona została organizacja sieci bibliotek gminnych w województwie, a w r. 1950 funkcjonowały 264 placówki.

W tym samym roku, na mocy uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, utworzono województwo opolskie, w skład którego weszło 11 powiatów i 3 miasta wydzielone z województwa Śląsko-dąbrowskiego. Przyłączono natomiast z województwa kieleckiego Ziemię Częstochowską, a z krakowskiego miasto Biała wraz z okolicznymi gminami.

Nastąpiły także istotne zmiany administracyjne w obrębie samego województwa. Zlikwidowano powiaty katowicki i bytomski, tworząc w ich miejsce 6 miast wydzielonych: Nowy Bytom, Rudę Śląską, Świętochłowice, Siemianowice, Szopienice i Mysłowice. Ponadto z powiatu będzińskiego wydzielono wówczas Czeladź, podzielono największy powiat w Polsce na częstochowski i kłobucki, a w r. 1954 wyłączono z powiatów pszczyńskiego tyski, z zawierciańskiego myszkowski, a z powiatu rybnickiego wodzisławski. Utworzono również 366 gromad w miejsce dotychczas istniejących 192 gmin.

W roku 1951 rozpoczęła działalność **Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Katowicach**, powołana celem sprawowania nadzoru fachowego nad siecią bibliotek publicznych w województwie, wydawania założeń w zakresie programu, organizacji i metod pracy oraz kontroli ich wykonania, współpracy z in-

nyymi bibliotekami i współdziałania z ruchem wydawniczym, księgarstwem, środowiskami twórczymi, ruchem regionalnym i organizacjami zajmującymi się działalnością oświatową i kulturalną.

Proces zmian administracyjnych spowodował pilną konieczność ciągłego uzupełniania sieci bibliotecznej. Wynikiem wysiłków zmierzających w tym kierunku jest liczba **360 placówek i 804 punktów bibliotecznych**, którą zamyka się rok 1955.

Duży wpływ na dalszy rozwój sieci miały także takie czynniki jak: powstawanie nowych osiedli mieszkaniowych, zmiany struktury demograficznej i ekonomicznej poszczególnych środowisk i wiążący się z tym wzrost potrzeb czytelnicznych.

W ciągu następnych 10 lat, w okresie od 1955-65 liczba placówek bibliotecznych zwiększyła się do 524, w tym bibliotek gromadzkich i filii — 252. Mimo tego potrzeby ciągle rozwijającego się województwa były w tym zakresie nadal duże, przede wszystkim zaś wyłoniła się konieczność **poszerzenia dotychczasowej działalności bibliotek**. W związku z tym rozwój sieci zmierzał między innymi w kierunku organizowania bibliotek dziecięcych i czytelń. W wyniku tych poczynań, w r. 1970, na ogólną liczbę 589 placówek, 222 posiadały czytelnie, 30 oddziały dla dzieci, ponadto działało 27 samodzielnych filii dla dzieci i młodzieży.

Ostatnie lata przynoszą dalsze ulepszanie i uzupełnianie sieci tak, aby mogła ona sprostać ciągle rosnącemu zapotrzebowaniu na różnorodne materiały biblioteczne.

Ponadto wprowadzenie na mocy Uchwały z dnia 29 listopada 1972 roku, nowego podziału administracyjnego na wsi stworzyło konieczność regulowania zasad organizacji sieci bibliotek publicznych na wsi. spowodowało zmianę nazw bibliotek tam działających oraz stopniową zmianę funkcji bibliotek znajdujących się w miejscowościach będących siedzibą gmin.

Konsekwencją reorganizacji w obrębie wicjskiej sieci bibliotecznej jest zmniejszenie się liczby samodzielnych bibliotek na rzecz znacznego wzrostu ilości filii bibliotecznych.

W związku z tymi zmianami w r. 1974 w województwie katowickim **działało 176 bibliotek i 456 filii, łącznie 632 placówki biblioteczne**.

Poza tym rozwój sieci w ostatnich pięciu latach nadal zmierzał w kierunku tworzenia co najmniej 2-oddziałowych placówek.

Aktualnie na terenie województwa funkcjonuje 210 czytelń, w tym 71 na wsi, 41 oddziałów dla dzieci i 30 filii dla dzieci.

Mimo znacznej poprawy w tym zakresie rozwój sieci bibliotek publicznych województwa katowickiego ciągle nie nadąża za dynamicznym wzrostem liczby ludności. W kraju, w r. 1974, 1 placówka biblioteczna przypadała na 3.796 mieszkańców, podczas gdy w naszym województwie na 1 placówkę przypadało aż 6.168 mieszkańców.

W najbliższych latach konieczny jest więc dalszy rozwój sieci bibliotek publicznych.

Z uwagi na intensyfikację budownictwa mieszkaniowego będzie on zmierzał przede wszystkim w kierunku uzupełniania w nowych osiedlach brakujących filii bibliotek miejskich.

Przewidywany jest również wzrost liczbowy filii w sieci niektórych bibliotek gminnych tam, gdzie potrzeby czytelnicze kształcących się rolników oraz gwałtownie rozwijających i modernizujących się wsi, nie były dotąd w pełni zaspokajane.

Podjęcie przez biblioteki nowych zadań spowoduje stopniowe przekształcanie już istniejących małych filii w placówki 2-oddziałowe o większych możliwościach działania.

Zakłada się również rozwój tzw. filii specjalnych, np. muzycznych, udostępniających zbiory biblioteczne w placówkach służby zdrowia itp.

Perspektywiczne plany rozwoju sieci bibliotek publicznych województwa katowickiego przewidują także zmiany o charakterze organizacyjnym, polegające na łączeniu biblioteki miejskiej z wojewódzką oraz powiatowych z miejskimi. Z założeń programowych, opartych o aktualny stan bazy bibliotek publicznych i perspektywiczne plany rozwoju sieci bibliotek publicznych wynika, że w roku 1990 w województwie katowickim przewiduje się 942 placówki z czytelniami ogólnymi i specjalnymi o łącznej liczbie 21.585 miejsc.

Obraz rozwoju sieci placówek bibliotecznych województwa katowickiego ilustruje tabela

Lata	Biblioteki	Filie	Placówki bibl. og.	Punkty bibliot.	Liczba mieszk. na 1 pl. bibliot.
1945/46	42*				ok. 67.220
1947/48	58*				ok. 51.969
1950	264	*	264	579	10.310
1955	247	113	360	804	8.444
1960	324	142	466	443	7.003
1965	336	188	524	512	6.725
1970	348	241	589	575	6.272
1974	176**	456**	632	449	6.168

*) Dane niekompletne, źródło: „Roczniki Statystyczne” i „Rocznik Statystyczny Kultury”.

**) Spadek ilości bibliotek oraz znaczny wzrost liczby filii nastąpił na skutek wprowadzenia nowego podziału administracyjnego.

LOKALE BIBLIOTECZNE

Większość bibliotek w latach powojennych mieściła się w izbach lekcyjnych, świetlicach, klubach lub, jak to miało miejsce w wypadkach bibliotek powiatowych, w inspektoratach szkolnych. Biblioteki miejskie otrzymywały przeważnie lokale posklepowe, często zupełnie nie przystosowane do potrzeb bibliotecznych. Przypadkowe było także wyposażenie placówek bibliotecznych. W miarę masowego powstawania placówek, biblioteki zaczęły otrzymywać znormalizowany sprzęt.

Dalszy wpływ na zainteresowania sprawami lokalowymi bibliotek miała decentralizacja rad narodowych, która umożliwiła szersze ich działanie. Ogłoszone współzawodnictwo bibliotek w 1960 r. i międzybiblioteczny konkurs na podniesienie estetyki lokali wpłynęły korzystnie na poprawę warunków pracy bibliotek

Decydujący jednak wpływ na pozytywne zmiany w tym zakresie miały uchwały PWRN z 1963 i 1966 r. Prezydium WRN dla polepszenia sytuacji bibliotek podjęło w roku 1963 uchwałę zobowiązującą prezydium terenowych rad narodowych do otoczenia placówek bibliotecznych należyłą opieką, szczególnie w zakresie poprawy warunków lokalowych oraz przydzielenia dodatkowych środków na zakup książek i wyposażenia. Uchwała ta zobowiązała również prezydium do analizowania działalności bibliotek przynajmniej na jednym posiedzeniu w roku.

Mając na celu dalszą poprawę warunków pracy bibliotek, a tym samym zapewnienie systematycznego rozwoju czytelnictwa, władze wojewódzkie w roku 1966/67 ogłosiły współzawodnictwo terenowych rad narodowych pod hasłem „Rok bibliotek i czytelnictwa”. Wynikiem tego współzawodnictwa były dodatkowo uzyskane fundusze na kupno sprzętu bibliotecznego i zwiększenie metrażu bibliotek.

Kolegium wyjazdowe Ministerstwa Kultury i Sztuki w 1966 roku oraz podjęta uchwała Egzekutywy KW PZPR przyniosły dalszą istotną poprawę w tym zakresie. Od roku 1969 zaczyna się planowanie pomieszczeń bibliotecznych oparte o techniczny normatyw projektowania bibliotek publicznych (Zarządzenie nr 26 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 11 marca 1968 r.). Są to lokale dostosowane do potrzeb funkcji bibliotecznej, planowane obok innych usług, zwykle w nowo powstałych osiedlach mieszkaniowych.

Effektem zwiększonego zainteresowania sprawami bibliotek ze strony władz terenowych było wybudowanie, głównie w czynach społecznych, następujących obiektów :

W lutym 1969 roku został oddany do użytku pierwszy wolno stojący pawilon biblioteczny o powierzchni 189 m² w **Dąbrowie Górniczej** w Gołonogu. Jest to placówka o dobrym rozwiązaniu funkcjonalnym wnętrza, przeznaczona dla czytelników dorosłych.

Każdy następny rok przynosił dalsze pozytywne zmiany w tym zakresie. W roku 1970 dzieci i młodzież mieszkająca na osiedlu Kłoszka w Katowicach otrzymały piękny pawilon obok Ogniska Muzycznego o powierzchni 560 m². Obiekt ten powstał w ramach czynów społecznych.

5 stycznia 1972 roku społeczeństwo Czeladzi otrzymało nowy budynek MBP także wybudowany w czynie społecznym. Jest to jednopiętrowy budynek oparty na projekcie typowym dla 15 tys. miasta. Obiekt został usytuowany w dogodnym miejscu w centrum miasta. Ogólna powierzchnia użytkowa tej biblioteki wynosi 900 m². Zwiększony metraż biblioteki uzyskano przez podpiwniczenie budynku (8 izb o łącznej powierzchni 200 m²); w pomieszczeniach tych mieszczą się magazyny i zaplecze gospodarcze.

Słowa uznania należą się miejscowym władzom za trud włożony w realizację budowy tego obiektu, a szczególnie ówczesnemu sekretarzowi Prezydium Miejskiej Rady Narodowej ob. Leonii Romanow.

Budynek MBP w Siemianowicach wybudowany został w czynach społecznych dzięki inicjatywie i decyzji władz miejskich. Aktywnie działający Komitet Budowy Biblioteki zaproponował realizację projektu typowego dla 25 tys. mieszkańców. Po dokonaniu pewnych zmian w projekcie typowym oraz adaptacji do warunków terenowych i geologicznych miasta, rozpoczęto budowę w roku 1970, a ukończono w lutym 1972 roku.

Budynek usytuowany jest nieco na uboczu centrum handlowego, ale w bardzo pięknym otoczeniu zieleni parku miejskiego. Ogólna powierzchnia użytkowa budynku wynosi 1.950 m², a kubatura 5.700 m³.

Biblioteka wyposażona jest częściowo w sprzęt wykonany przez Spółdzielnię Usług w Olsztynie, pozostałe meble zakupiono w placówkach handlowych na terenie województwa. Ogólny koszt budowy wynosi 6 mln zł, w tym wyposażenie 1,4 mln. Przy bibliotece działa Klub Międzynarodowej Prasy i Książki „Ruch”, który zajmuje czytelnik czasopism oraz salę wystawowo-odczytową. Działalność tej placówki przy bibliotece pozwala na zmniejszenie kosztów działalności oświatowej, którą w większości pokrywa Klub.

Największym wydarzeniem w roku 1973 było uroczyste oddanie do użytku nowo wybudowanego gmachu Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bielsku-Białej. W otwarciu uczestniczył członek Rady Państwa, Wojewoda Katowicki gen. Jerzy Ziętek.

Obiekt powstał w ramach NPG wg projektu mgra inż. arch. Oskara Górnego. Budynek posiada 3 kondygnacje o łącznej powierzchni 2.500 m² i kubaturze 10.500 m³. Całkowity koszt inwestycji wynosił 18,5 mln. zł. Bibliotekę zlokalizowano w sąsiedztwie szkół i budynków użyteczności publicznej.

Przy projektowaniu biblioteki nie uwzględniono jednakże dynamicznego rozwoju miasta, co odbiło się niekorzystnie na wielkości biblioteki, której metraż nie zaspokaja wszystkich potrzeb czytelników.

Natomiast bardzo dobrze rozwiązano oświetlenie sztuczne. Celem zabezpieczenia księgozbioru przed szkodliwym działaniem promieni słonecznych, zastosowano specjalny gatunek szkła antisolowego w aluminiowej konstrukcji okien. Obiekt

został wyposażony w niezbędne urządzenia i instalacje łącznie z klimatyzacją i windami towarowymi oraz w urządzenia reprograficzne, minigraf, dalekopis, introligatornię. Projekt wnętrza opracowany przez art. plastyka mgra Tadeusza Bajwoluka, a wykonany przez Bielskie Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłu Lekkiego w Bielsku-Białej, należy do najbardziej funkcjonalnych i jednolitych pod względem formy wnętrza bibliotecznych.

W Świętochłowicach wybudowano pawilon biblioteczny o powierzchni 350 m² w dzielnicy Piaśniki. Pawilon projektowany na potrzeby biblioteki przez mgra inż. E. Koczarskiego należy do bardzo funkcjonalnych, natomiast jest nie najkpiej wykończony od strony budowlanej.

Budowa tego obiektu w Świętochłowicach jest dużym osiągnięciem, zwłaszcza że jest to pierwszy funkcjonalny lokal w tym mieście.

Budynek MBP w **Częstochowie** poddany został kapitalnemu remontowi kosztem 8 mln. złotych, w wyniku którego, główna część budynku została wybudowana i przystosowana do potrzeb biblioteki centralnej. Remont trwał 4 lata, a ukończony został w 1973 roku.

Projektantem adaptacji i nadbudowy tego obiektu był mgr inż. arch. Bogdan Jezierski. Ogólna kubatura gmachu biblioteki po kapitalnym remoncie wynosi 11.634 m³, a powierzchnia 2.116 m².

W budynku frontowym mieszczą się agendy udostępniania, magazyny (410 m²), sala odczytowa. Estetyczne i funkcjonalnie urządzone wnętrza wykonane zostały przez Zakłady Przemysłu Terenowego w Częstochowie. Istnieje możliwość dalszej rozbudowy biblioteki we wnętrzu dziedzina. Biblioteka ta stanowi przykład dobrze opracowanego projektu adaptacji starego budynku.

Remont kapitalny budynku centralnego Biblioteki Miejskiej w Częstochowie to wynik ogromnego wkładu pracy i inwencji ówczesnego dyr. Antoniego Kłyka.

Powiat wodzisławski jest jedynym powiatem, w którym oddano do użytku dwa nowe budynki biblioteczne, oparte na projekcie typowym dla miast na 25 tys. mieszkańców w ramach NPG. W roku 1973 otwarto Powiatową i Miejską Bibliotekę Publiczną w **Wedzislawiu**, a w roku 1974 Miejską Bibliotekę Publiczną w **Jastrzębu**. Obie biblioteki powstały jako inwestycje towarzyszące rozbudowie Rybnickiego Okręgu Węglowego.

Miejska Biblioteka Publiczna w **Bytomiu** została wybudowana w czynie społecznym z inicjatywy KM PZPR i PMRN, które powołały Społeczny Komitet Budowy Biblioteki. Fundatorami budynku były bytomskie spółdzielnie pracy, spółdzielnie inwalidów oraz Bytomskie Przedsiębiorstwo Budowy Pieców Przemysłowych. Wartość fundacji społecznej wynosi ok. 18 mln zł, a ogólny koszt budynku 55 mln. zł. Obiekt składa się z 2 części: budynku płomby oraz wolno stojącego pawilonu w kształcie rotundy o łącznej powierzchni użytkowej 3.200 m² i 15.000 m³ kubatury. Na szczególną uwagę w bibliotece zasługuje bogate wyposażenie techniczne oraz laboratorium do nauki języków obcych. Budynek został oddany do użytku 1 lipca 1974 roku.

Miejska Biblioteka Publiczna w **Tychach** otrzymała w lutym 1974 roku 582 m² na potrzeby biblioteki centralnej. Lokal ten będzie zajmowała aż do

chwili wybudowania budynku centralnej biblioteki planowanej do realizacji w latach 1975-80. Biblioteka zajmuje piętro pawilonu usługowego na osiedlu „G”. Przy bibliotece zostanie zorganizowany pierwszy w województwie oddział muzyczny.

Projekt budowy biblioteki w **Sosnowcu** w czynie społecznym powstał w r. 1969. Inwestorem był Społeczny Komitet Upiększania Miasta. W kosztach budowy parcytowała głównie spółdzielczość pracy. Projekt biblioteki, opracowany przez mgra inż. arch. Skałkowskiego, wyróżniony został przez SARP w r. 1970. Jest to budynek 2-kondygnacyjny o powierzchni użytkowej 5.500 m² oraz 25 tys. kubatury. Koszt wynosi około 36 mln. zł. Bibliotekę zlokalizowano na uboczu centrum handlowego, ale w korzystnym, zapewniającym ciszę otoczeniu zieleni. Wydział Filologii Uniwersytetu Śląskiego będzie użytkował ten obiekt aż do chwili otrzymania własnego budynku. Do tego czasu Biblioteka Miejska zajmować będzie 1.800 m² (900 m² to powierzchnia magazynów).

W dniu 13 lutego 1975 r. nastąpiło oficjalne otwarcie biblioteki, w której mieści się wypożyczalnia dla dorosłych, dwie czytelnie, dział zbiorów regionalnych i audiowizualnych, informatorium oraz magazyny.

Wyposażenie biblioteki pokrył Wydział Kultury Urzędu Wojewódzkiego. Jest to niewątpliwie najlepszy pod względem rozwiązania funkcjonalnego budynek biblioteczny w województwie katowickim.

Obok wymienionych inwestycji oddano do użytku filie biblioteczne w :

Rudzie Śl. — Halembie — 240 m²,
 Katowicach, ul. Sciegiennego — 295 m²,
 Gliwicach — Sikorniku — 460 m².

W toku budowy są następujące obiekty biblioteczne, których oddanie przewiduje się w br. :

Biblioteka	Kubatura powierzch.	Koszt budowy	Przewid. cykl bud.	Rodzaj inwestycji	Uwagi
Będzin centrala	9.017	13 mln	1972-75	czyn społ.	proj. indyw. mgr inż. Skałkowski
Świętochłowice centrala	2.700 600	3 mln	1971-75	udział Spółdz. Mieszk.	część budynku mieszk.
Sosnowiec filia	800 200	1,2 mln	1973-75	czyn społ.	
Dąbrowa G. filia	1.050 300	wypos. 600 tys.	1973-75	Huta „Ka- towice” NPG	piętro pawil. usługowego

Ostatnie lata przyniosły także wzrost remontów pomieszczeń bibliotecznych oraz modernizacji wnętrz i wymiany starego sprzętu.

Mimo pozytywnych zmian baza lokalowa nie nadąża za wzrostem usług bibliotecznych i wzrostem księgozbiorów.

Wystarczy wspomnieć, że biblioteki województwa katowickiego aktualnie dysponują tylko 28% wymaganej powierzchni normatywnej. Poprawa bazy lokalowej staje się wobec powyższego problemem najważniejszym. Duże znaczenie dla rozwoju sieci, a tym samym budownictwa bibliotecznego, ma **zarządzenie Nr 9 Ministra Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z dnia 29 I 1974 r., zaliczające biblioteki do usług podstawowych.**

Koniecznością jest przeprowadzenie dalszych adaptacji pomieszczeń w starych budynkach, dostosowując je do potrzeb bibliotek oraz planowanie nowych inwestycji. Na szczególną uwagę zasługuje problem inwestycji bibliotecznych w miejscowościach o charakterze rozwojowym i szybkim tempie wzrostu ludności. Są to tereny o rozbudowującym się przemyśle, takie jak:

Jastrzębie, Dąbrowa Górnicza, Tychy, Rybnik, Bielsko.

Niezbędne są także inwestycje dla Wisły, Ustronia, Szczyrku — miejscowości rekreacyjnych, w których istnieje szczególne zapotrzebowanie na usługi biblioteczne. W wyniku inicjatywy władz w poszczególnych miastach i powiatach podjęto starania budowy następujących bibliotek: MBP w Dąbrowie Górniczej, Zabrze, Chorzowie, Rybniku, Gliwicach po 3.000m², PiMBP w Lublińcu, Tychach Kłobucku, Zawierciu, MBP w Czechowicach-Dziedzicach po 2.000 m² oraz MBP w Skoczowie — 900 m²

KSIĘGOZBIORY

Z ocalałych z okresu wojny książek bibliotecznych przechowywanych przez społeczeństwo, z darów, zbiorów powstały pierwsze księgozbiory. Książki kupowano również od prywatnych właścicieli, w antykwariatach kałowiickich i krakowskich. Roczniki statystyczne z tego okresu podają, że biblioteki w woj. katowickim zgromadziły w latach 1945/46 ok. 21.400 wol. Dane te są niepełne, bowiem nie wszystkie ówczesnie działające placówki zarejestrowano w Naczelnej Dyrekcji Bibliotek.

Zgromadzone zbiory miały charakter dość przypadkowy; brak jest danych dotyczących ich struktury, ale wiadomo, że przeważała literatura piękna.

Wobec coraz dynamiczniejszego rozwoju bibliotek, zachodziła potrzeba uzupełniania zbiorów pozycjami wartościowymi, a jednocześnie zachowania równowagi w poszczególnych działach piśmiennictwa. W 1948 r. rozpoczął działalność Komitet Upowszechniania Książki, który wydał serię masową tanich wydawnictw w nakł. 50 tys. Książki te dotarły do bibliotek publicznych w kompletach po 50 tomów.

W r. 1951 wprowadzono system centralnego zakupu księgozbiorów.

Podobnie jak w całym kraju biblioteki gminne naszego województwa otrzymały w 1948/49 komplety po 500 wol., w których literatura piękna dla dorosłych stanowiła 50 %, literatura dla dzieci — 25 %, popularno-naukowa — 30 %. Przeważała literatura klasyczna, nie brakowało jednak pozycji współczesnych, które jak się później okazało, zajęły trwałe miejsce w literaturze.

Wśród książek popularno-naukowych znajdowało się dużo pozycji z dziedziny rolnictwa, gospodarstwa domowego, nauk przyrodniczych oraz popularyzujących naukowy pogląd na świat i reprezentujących postępowy nurt w literaturze zachodniej. Komplety takie otrzymywały także biblioteki powiatowe. W ich skład wchodziły również zestawy książek z zakresu marksizmu-leninizmu.

System centralnego zakupu księgozbiorów spotykał się z krytyką, ponieważ nie uwzględniał zróżnicowania regionalnego kraju i potrzeb czytelników poszczególnych środowisk. **W r. 1956 nastąpiła decentralizacja zakupu na szczeblu wojewódzkim**, w 1958 r. objęła również powiatowe rady narodowe, które zaczęły uwzględniać w budżetach bibliotek odpowiednie sumy na zakup księgozbiorów. Były to sumy niewystarczające, dlatego bardzo istotną pomoc stanowiły fundusze Kół Przyjaciół Bibliotek (w r. 1965 z funduszu tego zakupiono 28.529 wol.) oraz Komitetów do Walki z Alkoholizmem.

W r. 1965 na zakup księgozbiorów wydano 3.621.080 zł, co wynosi 103 zł/100 mieszkańców, a w r. 1974 wydano 16.594.557 zł, tj. 402 zł/100 mieszkańców.

Porównując rok 1965 z 1974 — obserwujemy wzrost sum przeznaczonych na zakup książek o 358 %.

Wskaźniki zakupu i wydanych zł w latach 1971 - 1974 kształtowały się następująco :

Rok	Zakup wol. na 100 mieszk.	Wydano zł na zakup na 100 mieszk.	Zakup wol./100 mieszk. w kraju
1971	11,4	297,9	13,4
1972	12,5	348	14,4
1973	13,6	398	17,2
1974	13,2	425,7	17,1

Centralne opracowanie zbiorów, stosowanie mechanicznego powielania kart katalogowych skraca wydajnie drogę książki z księgarskiej półki do czytelnika.

Mówiąc o księgozbiorach nie można pomijać spraw **selekcji**, która wpływa na aktualizację zbiorów.

Selekcja zbiorów przeprowadzona jest zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie Zarządzeniami Ministra Kultury i Sztuki, dotyczącymi literatury popularno-naukowej. Pismo MKiSzt z dnia 26 VI 1973 r. zezwala na nieodpłatne przekazywanie, sprzedaż i przeznaczanie na makulaturę zbędnych egzemplarzy literatury pięknej w bibliotekach publicznych. W związku z tym ustalono, iż w pierwszej kolejności komisje selekcyjne usuną wszystkie książki zniszczone i zacytane oraz dekomplety. Pierwsze przekazane zostaną na makulaturę, dla dekompletów natomiast zorganizuje się zbiorczy magazyn wojewódzki przy MBP w Czeladzi. Drugi etap selekcji to usuwanie tytułów wieloegzemplarzowych. Są one przekazywane do szpitali zakaźnych, domów wczasowych itd. Kolejnym etapem, który będzie realizowany w 1975 r., objęte będą książki niedostosowane do potrzeb środowiska. Jeden egzemplarz wyselekcjonowanych tytułów przekazany zostanie do rejonowych magazynów przy MBP w Bielsku, Siemianowicach, Częstochowie.

Oceniając księgozbiory bibliotek można stwierdzić, iż są one bogate, gromadzone w sposób systematyczny i celowy, nadążają za rynkiem wydawniczym i potrzebami środowisk, w jakich biblioteki działają.

Księgozbiory czytelń, szczególnie wielkomięjskich, w dużym stopniu mają charakter zbiorów naukowych, służących wielostronnym potrzebom i zainteresowaniom czytelniczym. Zastosowanie do oprawy folii przyczyniło się w znacznym stopniu do podniesienia wyglądu estetycznego i uatrakcyjnienia książek.

W perspektywie 10 lat przewiduje się wzrost księgozbiorów o 60 %, (w r. 1985 biblioteki będą posiadać ok 9.400.000 wol.), a na 100 mieszkańców będzie przypadać przeciętnie około 219 woluminów.

Poniższa tabela ilustruje kształtowanie się zbiorów w okresie 30-lecia. Z uwagi na brak danych obraz za pierwsze dziesięciolecie jest niepełny.

Rok	Księgozbiór w wol.					Budżet na zakup książek	L. wol. na 100 mieszk.	Wydano zł na 100 mieszk.	Sr. dla kraju wyd. zł na 100 mieszk.
	Ogółem	Lit. p. dla dzieci	Lit. p. dla dorosłych	Popularno-naukowa	Czasopisma				
1945/46	21.400*	—	—	—	—	—	0,75	—	—
1947/48	103.000*	—	—	—	—	—	3,4	—	—
1950	728.400	—	—	—	—	—	26,7	—	—
1955	1.669.700	—	—	—	—	—	54,9	—	—
1960	2.508.700	479.600	1.326.000	703.100	—	—	76,0	—	—
1965	3.205.650	699.087	1.615.027	886.506	5.030	3.621.080	91,0	102,9	201,3
1970	4.421.006	925.034	2.166.263	1.318.671	11.038	10.673.544	119,7	290,0	285,1
1974	5.851.315	1.163.284	2.714.885	1.955.519	17.627	16.594.557	151,0	425,0	495,8

*) dane z Rocznika Statystycznego — niepełne

CZYTELNICY I WYPOŻYCZENIA

Dane o czytelnictwie, zawarte w sprawozdaniach statystycznych GUS oraz w sprawozdaniach poszczególnych bibliotek, pozwoliły ustalić, że w 1945 r. z bibliotek województwa katowickiego korzystało 5.700 czytelników, a w dziesięć lat później w 1955 r. już 239.200.

W końcu 1974 r. statystyki odnotowały 535,4 tys. czytelników, co stanowi 13,3 % w stosunku do liczby mieszkańców.

W porównaniu do roku 1945 liczba czytelników w 1974 r. w bibliotekach województwa katowickiego wzrosła prawie stokrotnie. Bezpośrednio po wojnie wielu czytelników po raz pierwszy sięgało po polską literaturę, dotąd niedostępną i tępiącą przez hitlerowskiego okupanta, dla innych zaś było to w ogóle pierwsze zetknięcie z książką.

Począwszy od 1949 r. najliczniejszą grupę czytelników w bibliotekach stanowią dzieci i młodzież ucząca się, następnie pracownicy umysłowi i robotnicy. W 1970 r., na ogólną liczbę 482.809 czytelników, młodzież ucząca się stanowiła 52 %, pracownicy umysłowi — 19,7 %, robotnicy — 15 %.

Systematyczny wzrost czytelników grupy „młodzież ucząca się” uzasadniony jest powszechnym dążeniem do zdobywania i uzupełniania wykształcenia, co po 1950 r. wystąpiło również wśród osób już pracujących zawodowo.

Śledząc rozwój czytelnictwa wśród dzieci zauważamy, że udział dzieci do lat 14 w ogólnej liczbie czytelników wzrastał systematycznie z roku na rok, osiągając w 1960 r. — 33 % w skali województwa. Po 1960 roku następuje mimo wzrostu liczbowego, zmniejszenie się udziału czytelników grupy pierwszej, natomiast wzrasta odsetek czytelników młodzieżowych przy równoczesnym zmniejszeniu się udziału czytelników dorosłych.

Wzrost udziału czytelników grupy drugiej i trzeciej w ogólnej liczbie odzwierciedla procesy demograficzne zachodzące w społeczeństwie województwa katowickiego i kraju. Dorastająca młodzież, z tak zwanego wyżu demograficznego, przesuwa się ustawicznie z grupy pierwszej do drugiej i z drugiej do trzeciej.

W okresie 30-lecia powszechnie stosowaną formą udostępniania było udostępnianie bezpośrednie — w wypożyczalniach i czytelniach.

W 1945 r. biblioteki odnotowały 80,9 tys. wol., w 1949 roku, w czasie powstania na wsi pełnej sieci bibliotek gminnych, liczba wypożyczeń przekroczyła 3 miliony. W następnych latach, w miarę uruchomienia nowych placówek i punktów, liczba wypożyczeń zwiększała się przeciętnie o pół miliona rocznie.

W 1974 roku, na 11.762 udostępnionych wol., **literatura piękna dla dorosłych stanowiła — 51,9 %, literatura piękna dla dzieci — 30,6 %, literatura popularno-naukowa i społeczno-polityczna — 17,4 %.**

W latach 1945-60 w strukturze wypożyczeń dominowała literatura piękna dla dorosłych i dla dzieci. W tym okresie wielką poczytnością cieszyła się klasyka polska oraz literatura wojenna i obozowa.

W następnych latach, mimo przewagi literatury pięknej, obserwuje się wzrost zainteresowania literaturą pozabeletrystyczną. Oczywiście klasyka polska i obca ma w dalszym ciągu wielu zwolenników. Najpopularniejszymi pisarzami nadal byli: Krasiński, Sienkiewicz, Prus, Orzeszkowa, Żeromski i wielu innych. Szczególną poczytnością cieszyły się utwory Krasińskiego i Sienkiewicza ze względu na zawartą w nich wiedzę historyczną oraz ciekawą i wartką akcję.

W tym okresie największe zainteresowanie wzbudzała tzw. literatura faktu: pamiętniki, wspomnienia z okresu II wojny światowej, zwłaszcza zaś reportaże autorów polskich i obcych. Duży wpływ na poczytność tego typu utworów ma ich wartość poznawcza.

Wśród młodzieży przeważa czytelnictwo literatury fantastyczno-naukowej, przygodowej, historycznej, technicznej, wzrasta także zainteresowanie utworami poetyckimi Gałczyńskiego, Broniewskiego, Staffa, Tuwima, Różewicza, Małgorzaty Hillar i innych.

Mimo rosnących potrzeb czytelniczych środowiska wiejskiego biblioteki nadal odnotowują zbyt małą ilość wypożyczeń książek o tematyce rolniczej. Nie dają również w pełni zadowalających rezultatów środki upowszechniania tej literatury stosowane przez organizacje wiejskie, takie jak: Kółka Rolnicze, Szkoły Przyśposobienia Rolniczego, Koła Gospodyń Wiejskich, Socjalistyczny Związek Młodzieży Wiejskiej.

W bibliotekach województwa katowickiego od wielu lat utrzymuje się **wysoki wskaźnik aktywności czytelników (w r. 1973 — 21,7)**, podczas gdy średnia krajowa w tym okresie wynosiła — 10,3 wypożyczeń na 1 czytelnika.

W czytelniach udostępniono :

w 1965 r.	—	314.982	wol.
1970	—	410.645	
1973	—	551.800	
1974	—	729.015	

Za pośrednictwem punktów bibliotecznych wypożyczono :

w 1965 r.	—	296.867	wol.,	w tym na wsi	215.760	wol.
1970	—	362.817	„	„	„	249.847
1973	—	346.432	„	„	„	215.101
1974	—	337.554	„	„	„	196.721

W 1974 r. wypożyczenia w punktach stanowiły 3 % ogółu wypożyczeń.

Obok tradycyjnych form udostępniania w latach sześćdziesiątych wykształciła się nowa forma udostępniania — wypożyczenia międzybiblioteczne. Dzięki wprowadzeniu tej formy udostępniania, czytelnicy mogli korzystać z księgozbiorów różnych bibliotek w kraju.

Za pośrednictwem WBP czytelnicy wypożyczyli :

w 1965 r.	—	3.119	wol.
1970	—	3.700	
1972	—	3.751	
1973	—	3.199	
1974	—	2.953	

W perspektywie najbliższych 10 lat nastąpi dalszy wzrost czytelników szczególnie młodzieży uczącej się i dorosłych. Wiązać się to będzie z ogólnym kierunkiem rozwoju oświaty i kultury, zmierzającym do rozszerzenia form kształcenia dorosłych oraz wprowadzenia w całym kraju obowiązkowego 10-letniego nauczania w zakresie szkoły podstawowej.

Zmianie ulegnie również jakość usług bibliotecznych. Szczególnie wzrastać będzie liczba wypożyczeń literatury naukowej, społeczno-politycznej i fachowej.

Czytelnicy i wypożyczenia w latach 1945-1974

Lata	Czytelnicy					Czytel- ników na 100 mieszł.	Wypożyczenia							
	ogółem w tys.	czyt. do lat 14-tu w tys.	%	czyt. na wsi	%		ogółem w tys.	82 - 83 w tys.	%	82 - 3 w tys.	%	pop. — nauk w tys.	%	wypoż. na czytel.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1945	5,7	—	—	—	—	—	80,9	—	—	—	—	—	—	14,2
1950	179,4	—	—	33,8	18,8	6,5	2756,0	—	—	—	—	—	—	15,3
1955	239,2	—	—	71,4	29,8	7,8	4847,6	—	—	—	—	—	—	20,0
1960	280,0	90,8	33	62,4	22,2	8,4	6225,9	2130,2	34,2	3559,0	57,2	536,7	8,7	22,2
1965	402,2	114,8	28	89,7	22,3	11,8	8601,8	2592,7	30,1	4660,3	54,2	1348,8	15,8	22,8
1970	483	130,6	27	—	—	13,2	10184,9	3151,7	30,9	6931	52,9	1640,0	16,1	21,2
1974	535,4	135,9	25	95236	17,7	13,8	11769,2	3604,0	30,6	6109,6	51,9	2055,6	17,4	22,2

DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNO - OŚWIATOWA

Warunkiem pełnego wywiązywania się z zadań oraz podstawą podnoszenia poziomu czytelnictwa jest w działalności współczesnych bibliotek prowadzenie wszechstronnej pracy oświatowo-wychowawczej. Mimo wielu trudności (nieodpowiednia baza lokalowa, niewystarczające warsztaty pracy, wreszcie brak środków finansowych) biblioteki publiczne naszego województwa od pierwszych lat powojennych przystąpiły do realizacji zadań w tym zakresie.

Powołane w 1947 roku Miejskie, Powiatowe i Gminne Komitety Biblioteczne, a w roku 1952 utworzone na wszystkich szczeblach administracyjnych Rady Czytelnictwa i Książki stały się inicjatorami i współrealizatorami akcji upowszechniania oświaty i czytelnictwa, tym samym stały się instytucjami, które wytyczyły kierunki pracy bibliotek.

W latach 50 tematyka oraz formy pracy były już dość zróżnicowane.

Organizowano więc konkursy czytelnicze, spotkania z pisarzami, wieczory biblioteczne, dyskusje, koła samokształceniowe, które tematycznie wiązały się:

- z obchodami rocznic (m.in. 10-lecie PRL, wyzwolenie Śląska, 100-lecia śmierci A. Mickiewicza),
- aktualnymi kierunkami działalności kulturalno-oświatowej w skali ogólnopolskiej (walka z analfabetyzmem, kształtowanie naukowego poglądu na świat itp.).

Akcje te poza aktywizacją czytelnictwa środowisk, wpływały także pozytywnie na doskonalenie form pracy bibliotek.

Lata 60 charakteryzują się dalszym dopracowaniem form pracy oświatowo-wychowawczej, a także krystalizowaniem się jej kierunków. Tak więc w działalności bibliotek na tym polu zaczyna się wyróżniać:

- pracę z czytelnikiem indywidualnym,
- pracę z zespołami czytelniczymi,
- oddziaływanie kulturalno-oświatowe na środowisko.

Znamiennym faktem dla pracy bibliotek było organizowanie **od roku 1957 Kół Przyjaciół Bibliotek**, które w swojej działalności, poza zasilaniem funduszów, udzielały wszechstronnej pomocy w zakresie prowadzenia pracy oświatowej, a także aktywizacji środowisk czytelniczych i społecznych. Stąd łatwiej było tworzyć w bibliotekach różnego rodzaju zespoły i kółka zainteresowań, a także realizować ogólnopolskie i lokalne akcje czytelnicze.

Rezultatem były dobre wyniki osiągnięte w takich m. in. konkursach :

- „Wiedza Pomaga w Życiu” (1961 r.)
- „Złoty Klos dla twórcy, Srebrny dla czytelnika” (cykliczny)
- „Bliżej Książki Współczesnej” (cykliczny)
- „Wędrujemy po Polsce śladami XX-lecia” (1964 r. — konkurs dla dzieci)
- „Pomnażamy dorobek Polski Ludowej” (lata 1968-1970 z okazji 25-lecia PRL)
- „Turniej wiedzy o Leninie” (1969-1970 r.).

Praca z czytelnikiem indywidualnym oparła się o szeroko pojęte przysposobienie czytelnicze oraz poradnictwo biblioteczne.

Lata 70 przyniosły w zakresie działalności oświatowo-wychowawczej bibliotek zasadnicze zmiany, które były wynikiem :

- znacznej poprawy bazy lokalowej,
- wyposażenia w nowoczesny sprzęt audiowizualny,
- nawiązania szerokiej współpracy bibliotek z różnego rodzaju instytucjami oraz organizacjami społecznymi i politycznymi,
- zmiany funkcji bibliotek, szczególnie gminnych, po przeprowadzonej reorganizacji administracji.

Radykalna poprawa bazy lokalowej, po oddaniu do użytku nowych budynków wyposażonych w nowoczesny sprzęt (np. magnetofony, magnetowidy, laboratoria językowe, projektory filmowe, pracownie reprograficzne, m. in. w Bytomiu, Bielsku-Białej, Czeladzi i Siemianowicach, wpłynęła zasadniczo na formy i tematykę pracy oświatowo-wychowawczej.

W nowych warunkach placówki te, opierając się o programy działalności w tym zakresie, znacznie uatrakcyjniły formy pracy. Organizowane więc są oprócz tradycyjnych (spotkań autorskich, wystaw książek, wieczorów bibliotecznych, przysposobienia czytelniczego) takie formy, jak :

- nauka języków obcych (w laboratorium językowym MBP w Bytomiu, wykonywanie płytotek w innych bibliotekach),
- wystawy malarstwa, grafiki i rzeźby,
- działalność wydawnicza bibliotek związana z upowszechnianiem czytelnictwa, a także szeroko pojętą służbą informacyjno-bibliograficzną (katalogi, informatory, plakaty, ulotki itp.).

Znaczne poszerzenie działalności bibliotek w środowisku przyniosły szerokie kontakty z organizacjami społecznymi i politycznymi. Dzięki współpracy z Katowicką Chorągwią Związku Harcerstwa Polskiego przeprowadzony został w skali wojewódzkiej w latach 1971-1973 konkurs czytelniczy dla młodzieży pt. „Od Kopernika do lotów kosmicznych”, który cieszył się dużą popularnością wśród młodych czytelników i znacznie pogłębił ich wiedzę z zakresu astronomii i astronautyki.

Efektom bliskiego współdziałania z Zarządem Wojewódzkim TPPR są duże osiągnięcia bibliotek w zakresie popularyzacji literatury radzieckiej, a także dobre wyniki konkursu czytelniczego „Poznajemy Republiki Kraju Rad”.

Przejęcie przez biblioteki publiczne księgozbiorów społeczno-politycznych z komitetów powiatowych i miejskich PZPR uaktywniło biblioteki w zakresie popularyzacji tej literatury, szczególnie w ramach organizowanej cyklicznie dekady książki „Człowiek-Swiat-Polityka”. Fakt powstania oddzielnych agend udostępniania literatury społeczno-politycznej przyczynił się do rozszerzenia działalności informacyjno-bibliograficznej na rzecz szeroko pojętego szkolenia partyjnego, co wyraża się m. in. w sporządzaniu przez biblioteki tematycznych zestawów bibliograficznych.

Porozumienie z resortem rolnictwa zaczyna dawać pozytywne rezultaty w zakresie upowszechniania czytelnictwa na wsi ze szczególnym uwzględnieniem popularyzacji literatury rolniczej.

Zarządzenia Ministerstw Kultury i Sztuki oraz Zdrowia i Opieki Społecznej wpłynęły na ożywienie dotychczasowych kontaktów bibliotek ze służbą zdrowia, nawiązanych wcześniej na mocy porozumienia między analogicznymi resortami na szczeblu wojewódzkim. Umożliwiły znaczne rozszerzenie działalności bibliotecznej w obiektach leczniczych i zakładach opieki społecznej.

Na uwagę zasługuje również działanie bibliotek w zakresie pracy kulturalno-oświatowej na własnym terenie, co wyraża się m. in. w inicjowaniu i włączaniu się w lokalne obchody i akcje kulturalno-oświatowe.

Z utworzeniem bibliotek gminnych, a tym samym zmianą funkcji bibliotek wiejskich, wiąże się nadzieje na uaktywnienie ich w zakresie działalności oświatowo-wychowawczej, a tym samym podniesienie poziomu czytelnictwa na wsi.

O ile baza lokalowa bibliotek województwa katowickiego ulega systematycznej poprawie, a środki na zakup księgozbioru są wystarczające, o tyle coraz bardziej daje się we znaki brak odpowiedniego sprzętu telekomunikacyjnego i mechanicznego. **Tak więc dalszy rozwój działalności oświatowo-wychowawczej uwarunkowany jest pełnym zaopatrzeniem bibliotek w urządzenia :**

- telekomunikacyjne (telefony, dalekopisy),
- reprograficzne (kserografy, powielacze),
- audiowizualne (czytniki do mikrofilmów, projektory filmowe, magnetofony itp).

Wskaźniki porównawcze z pracy bibliotek powiatowych woj. katowickiego w latach 1973, 1974.

Lp.	Biblioteka PBP, PiMBP	Lata	Liczba miesz. na 1 placówkę	Wydano zł na zakup na 100 miesz.	Zakup wol. na 100 miesz.	L I C Z B A					% wypoż. literatury pozaabele- trystyczn.	L I C Z B A		
						wol. 100 miesz.	czytel. na 100 miesz.	wypoż. na 100 miesz.	wypoż. na 1 czytel.	wypoż. na 1 książkę		miesz. na 1 etat	czytel. na 1 etat	wypoż. na 1 etat
						7	8	9	10	11		12	13	14
1.	Będzin	1973	4.690	348,9	13,4	16	10,1	232	22,9	1,9	14,9	4.176	423	9.698
		1974	4.682	409,8	14,4	17	10,2	247	23,7	1,3	15,3	4.336	456	10.493
2.	Bielsko-Biała	1973	3.730	284,1	11,3	14	14,1	272	19,2	1,8	12,7	4.174	590	11.380
		1974	3.773	450,3	15,1	16	14,7	304	20,6	1,8	13,1	3.481	513	10.585
3.	Cieszyn	1973	3.888	438,1	16,2	21	18,2	322	17,6	1,5	14,3	3.043	554	9.807
		1974	3.919	418,4	14,2	21	20,7	355	17,1	1,6	15,4	3.124	646	11.087
4.	Częstochowa	1973	3.312	427,	14,6	16	13	303	23,3	1,8	14,7	3.567	463	10.819
		1974	3.324	398,6	14,6	17	12,6	294	23,2	1,6	15,7	3.670	464	10.787
5.	Gliwice	1973	4.043	315	10,6	12	14,5	359	24,7	2,8	17,1	4.650	675	16.707
		1974	4.060	436	12,0	13	15,3	384	25,1	2,8	17,0	4.577	700	17.581
6.	Kłobuck	1973	3.279	388,4	13,2	17	14	231	16,4	1,3	11,1	2.623	368	6.063
		1974	3.279	475	12,7	17	14,1	209	14,7	1,1	12,0	2.514	355	5.248
7.	Lubliniec	1973	3.233	361,2	14,6	17	13,4	284	21,1	1,6	13,6	3.304	443	9.388
		1974	3.260	462	12,8	18	13,4	301	22,4	1,6	15,0	3.356	450	10.108
8.	Myszków	1973	3.718	391,8	15,9	18	13,3	286	21,3	1,5	12,2	3.014	403	8.634
		1974	3.709	426	18,7	19	14,0	331	23,5	1,7	5,9	3.441	484	11.409
9.	Pszczyna	1973	2.780	482,5	20	19	17,1	315	18,4	1,6	13,2	2.832	484	8.934
		1974	2.707	443	17,8	20	16,3	321	19,6	1,5	13,2	2.818	461	9.062
10.	Rybnik	1973	5.472	331,8	12	10	10	165	16,4	1,6	13,9	6.080	612	10.083
		1974	5.274	341	11,5	11	9,9	166	16,7	1,4	13,2	5.971	593	9.913
11.	Tarnowskie Góry	1973	6.065	302,6	10,3	13	10,8	217	20	1,6	12,8	5.391	585	11.741
		1974	5.936	294	11,9	14	10,7	229	21,4	1,6	12,1	5.155	551	11.802
12.	Tychy	1973	5.475	420,5	18,4	14	12,3	201	16,3	1,4	15,8	6.007	741	12.115
		1974	5.511	320	12,4	15	11,9	241	20,1	1,5	17,4	6.045	723	14.550
13.	Wodzisław	1973	6.753	272,2	10,4	11	8,8	188	21,2	1,7	12,9	6.302	559	11.893
		1974	6.725	452	13,7	12	11,57	244	21,1	2,0	14,6	4.736	548	11.568
14.	Zawiercie	1973	4.196	353,5	13,2	14	13,7	251	18,2	1,7	13,3	3.636	500	9.136
		1974	4.250	348	12,1	15	14,3	293	20,4	1,9	15,1	3.338	478	9.795
	Śred. dla powiat.	1973	4.378	353,8	13,3	14	12,4	244	19,6	1,6	13,9	4.224	526	10.822
		1974	4.382	392	13,4	15	12,9	264,9	20,4	1,6	14,2	4.073	572	10.793
	Śred. dla miast	1973	9.288	429,5	13,7	13	13,9	323,8	23,1	2,3	18,3	3.655	510	11.830
		1974	9.205	446	12,0	14	13,9	334,1	23,0	2,2	19,5	3.391	487	11.241
	Śred. dla wojew.	1973	6.189	398,2	13,6	14	13,2	288	21,7	2,0	16,6	3.797	504	10.951
		1974	6.168	425	13,2	15	13,7	301	21,9	2,0	17,4	3.593	493	10.849
	Śred. dla kraju	1973	3.786	448,5	17,2	19	21,0	407	19,3	2,0	17,5	2.646	554	10.714
		1974	3.791	495	17,1	20	21,4	419	19,6	2,0	18,2			

KADRA

W roku 1945 personel merytoryczny niewielu istniejących w tym okresie bibliotek liczył 28 osób, w większości pracowników przedwojennych placówek oświatowych. Dekret o bibliotekach z kwietnia 1946 roku przyczynił się do szybkiego wzrostu liczby bibliotek, a tym samym zwiększenia szeregów kadry bibliotecznej. I tak :

w 1945 r. pracowników	działalności podstawowej	—	28
1950 r. pracowników	działalności podstawowej	—	342
1955 r. pracowników	działalności podstawowej	—	533
1960 r. pracowników	działalności podstawowej	—	724
1965 r. pracowników	działalności podstawowej	—	864
1970 r. pracowników	działalności podstawowej	—	1.048
1974 r. pracowników	działalności podstawowej	—	1.268

Wraz ze wzrostem liczby bibliotek, czytelników oraz ich potrzeb następowała systematycznie zmiana funkcji placówek bibliotecznych. Zmieniała się także rola bibliotekarza; przestał być jedynie wypożyczającym książki, wymagano od niego także udzielania informacji na wiele niejednokrotnie skomplikowanych tematów, prowadzenia warsztatów pracy na znacznie wyższym poziomie i wreszcie szerokiego działania na rzecz upowszechniania czytelnictwa. Rosnące zadania bibliotek nakładały na ich pracowników obowiązek zdobywania i uzupełniania kwalifikacji zarówno ogólnych jak i zawodowych. Do odrobienia było dużo, jeśli wziąć pod uwagę, że do roku 1955 prawie połowa pracowników zatrudnionych w bibliotekach legitymowała się jedynie wykształceniem podstawowym.

Z uwagi na brak dokładnych danych o kwalifikacjach kadry za lata 1945-1960 przedstawia się jedynie procentowy obraz zmian, jakie nastąpiły w tym zakresie począwszy od roku 1955 :

Rok	% z wykształc. podst.	% z wykształc. średnim	% ze studium	% z wykształc. wyższym
1955	47	49	—	4
1965	33,7	56,7	5,1	4,5
1974	22	68	4	6

Kwalifikacje zawodowe zdobywano początkowo na organizowanych przez Związek Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich Kursach, a później w ramach POKB w Jarocinie i zaocznego kursu POKKB.

Powołany przy Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Katowicach punkt konsultacyjny POKKB wykształcił w ciągu 20 lat swej działalności prawie 2 tysiące bibliotekarzy. Systematycznie, chociaż wolniej, rosła również liczba pracowników z wykształceniem półwyższym i wyższym. W ostatnich latach kadra biblioteczna województwa katowickiego należy do jednej z najlepiej przygotowanych zawodowo w kraju, co ilustrują podane niżej wskaźniki (w procentach):

Rok	Wykształc. wyższe		Wyższe bibl.		Studium		Śred. bibl.		Średnie		Podstaw.	
	woj.	kraj	woj.	kraj	woj.	kraj	woj.	kraj	woj.	kraj	woj.	kraj
1973	3	4	3	3	4	3,4	33	31	35	32,6	22	26
1974	3	4	4	4	4	4	34	34	36	33	20	24

Systematyczne i wszechstronne doskonalenie kadry w województwie katowickim realizowane jest również poprzez kierowanie pracowników na kursy specjalistyczne POKB w Jarocinie, a przede wszystkim w ramach szkoleń organizowanych przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną i biblioteki terenowe.

Szkolenie kadry dyrektorskiej ma na ogół formę porad roboczych, na których omawiane są zagadnienia aktualnych problemów bibliotek, ich perspektyw oraz wybranych tematów specjalistycznych, np. budownictwo biblioteczne w świetle przewidywanych dla bibliotek terenowych funkcji, współpraca bibliotek różnych resortów w zakresie gromadzenia zbiorów, problemy informatyki itp.

Poszczególne zagadnienia omawiane są przez zapraszanych pracowników MKiSzt., IKiCz oraz bibliotek specjalistycznych. Narady uzupełniają seminaria wyjazdowe do ośrodków wyróżniających się osiągnięciami w dziedzinach interesujących kadrę kierowniczą. Dla pozostałych pracowników bibliotek, Wojewódzka Biblioteka Publiczna organizuje szkolenia, które ogólnie można podzielić na: seminaria związane z pełnioną funkcją (dla instruktorów, pracowników czytelników, pracowników działów gromadzenia i opracowania księgozbioru, instruktorów bibliotek dziecięcych) oraz seminaria tematyczne dla zainteresowanych. Te ostatnie, których organizowanie podjęto 3 lata temu, mają za zadanie poszerzenie ogólnej wiedzy w zakresie dziedzin spoza tradycyjnych zagadnień bibliotecznych, ale przydatnych w pracy zawodowej (np. literatury, obsługi sprzętu audiowizualnego itp.).

O zaangażowaniu pracowników bibliotek świadczy fakt, iż wielokrotnie w skali kraju podejmowały problem fluktuacji kadr, w województwie kato-

wickim miał miejsce prawie wyłącznie w grupach zatrudnionych z 1-2 rocznym stażem pracy, tj. ludzi, którzy nie opanowali jeszcze w pełni problemów bibliotecznych.

Zdecydowana większość bibliotekarzy to ludzie ofiarni, trwający latami na swoich stanowiskach, cechujący się dużym doświadczeniem zawodowym i zaangażowaniem społeczno-politycznym.

(Wykazy pracowników ze stażem powyżej 20 lat zostały zamieszczone przy sylwetkach poszczególnych bibliotek).

Ocena działalności pracowników naszych bibliotek znajduje wyraz w posiadanych przez nich odznaczeniach i wyróżnieniach.

Przyznawane co roku, z okazji święta lipcowego, nagrody wojewódzkie za wybitne osiągnięcia na rzecz rozwoju naszego regionu otrzymali:

- dyr. MBP w Częstochowie Antoni Klyk (1968 r.)
- dyr. PBP w Bielsku-Białej Halina Kusncrzowa (1969 r.)
- dyr. PiMBP w Tarnowskich Górach Antoni Badura (1970 r.)
- dyr. MBP w Sosnowcu mgr Hanna Kram (1972 r.).

Realizacja planów włączenia sieci bibliotek publicznych do krajowego systemu informacyjnego, a także perspektywy mechanizacji i automatyzacji procesów bibliotecznych będą wymagały nie tylko podnoszenia kwalifikacji zawodowych kadry, niezbędne stanie się również kierowanie bibliotekarzy na podyplomowe studia z zakresu informatyki. Powyższy problem będzie się wiązał ponadto z koniecznością zatrudniania w bibliotekach specjalistów — inżynierów i techników do programowania i obsługi urządzeń mechanicznych i automatycznych.

Rok założenia
Biblioteki:
1946

Mimo dotychczasowej złej sytuacji lokalowej (brak czytelní, niepełna sić), MBP w Będzinie dobrze pełni swoje funkcje w środowisku.

Mieszkańcy Będzina związani są z Biblioteką. Jest to wynik pracy doświadczonych bibliotekarzy zawsze służących pomocą i udzielających informacji na wiele często skomplikowanych kwerend.

Przejęty z KM PZPR księgozbiór społeczno-polityczny znalazł miejsce w specjalnie zorganizowanym dziale przy centrali MBP i jest szeroko wykorzystywany przez uczestników szkolenia politycznego oraz młodzież szkół średnich.

Na uwagę zasługuje działalność Koła Przyjaciół Bibliotek, którego aktywność przynosi znaczne korzyści Bibliotece i czytelnikom.

Trudna sytuacja lokalowa centrali ulegnie radykalnej poprawie w ciągu najbliższych miesięcy. W końcu br. oddany zostanie do użytku nowoczesny gmach MBP, budowany z inicjatywy władz miasta (około 18 mln zł).

W minionym okresie Biblioteką kierowali: Janina Skrzela, Jadwiga Błaszczyk, Szczepan Krawczyński, Halina Makuła, od 1971 r. Eugeniusz Gawor.

Wieloletni pracownicy, którzy zasłużyli się dla rozwoju MBP w Będzinie: Halina Makuła, Krystyna Oleksiak, Regina Wiczorek.

Rok	Sić	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1946	1	600	280	8.400
1950	1	11.036	1.052	47.263
1960	4	41.033	3.256	106.549
1970	5	63.930	8.745	129.975
1974	6	87.630	6.374	162.020

Powstanie Biblioteki w Białej :
r. 1947

Powstanie Biblioteki w Bielsku :
r. 1948

Połączenie obu Bibliotek : r. 1951

Po otrzymaniu nowego gmachu Biblioteki Centralnej w 1973 r. przystąpiono do zmian organizacyjnych i skupiono duży zespół wykwalifikowanej kadry bibliotecznej, który zmienił profil działalności Biblioteki i rozpoczął w mieście oprócz działalności typowo bibliotecznej szeroką działalność kulturalno-oświatową. W pracach reorganizacyjnych uwzględniono potrzebę pogłębienia informacji o zbiorach i różnorodnego upowszechniania ich zawartości, opracowano szereg bardziej operatywnych katalogów pomocniczych.

Rozpoczęto cykl spotkań z literatami, organizując spotkania autorskie i prelekcje, a także koncerty kameralnych zespołów muzycznych, projekcje filmów fabularnych dla dorosłych i dzieci, wieczory poezji.

MBP prowadzi także aktywną działalność wydawniczą, publikując interesujące materiały związane z propagandą biblioteki w środowisku, plakaty, grafiki, wydawnictwa jubileuszowe i rocznicowe. Podkreślić należy, że będąc inicjatorem dużej ilości imprez kulturalnych Biblioteka w Bielsku jest równocześnie koordynatorem działalności kulturalnej miasta.

W minionym okresie Biblioteką kierowali :

mgr Maria Sarnicka, Władysława Rzegocka, mgr Józef Szczerba, dyr. Bibl. od 1968 r. mgr Beata Mikuszevska z-ca dyr. od r. 1972.

Zasłużeni pracownicy Biblioteki :

Brych Stefania, Ślisz Karolina, mgr Taratuta Krystyna.

Rok	Siec	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1947	1	200	20	168
1948	2	3.157	576	16.659
1951	3	22.581	5.030	125.414
1960	7	73.209	12.217	297.525
1970	11	159.594	22.237	546.168
1974	17	263.014	29.771	775.849

**Rok założenia
Biblioteki:
1946**

W lipcu 1974 r. nastąpiło uroczyste otwarcie nowego, pięknego budynku MBP w Bytomiu. W pełni nowoczesny gmach Biblioteki wyposażony został w szereg urządzeń technicznych ułatwiających pracę bibliotekarzy i uatrakcyjniających metody pracy z czytelnikiem.

Biblioteka, w której stosuje się różnorodne i ciekawe formy działalności, staje się wiodącym ośrodkiem życia kulturalnego w mieście. Atrakcyjne oraz wartościowe pod względem dydaktycznym i wychowawczym zajęcia (spotkania z pisarzami, projekcje filmów, wieczory bajek) zyskały Bibliotece szerokie rzesze czytelników w wieku szkolnym.

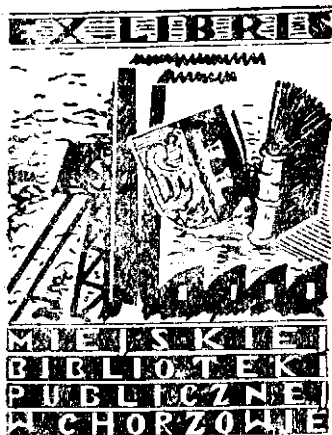
Unikalną, w zakresie bibliotek formą zajęć jest nauczanie języków obcych (rosyjskiego, francuskiego, angielskiego i włoskiego) w nowoczesnie urządzonego laboratorium. W niedalekiej przyszłości przewiduje się objęcie nauczaniem języków obcych dzieci w wieku przedszkolnym.

Jedną z ciekawszych form działalności kulturalno-oświatowej Biblioteki jest eksponowanie prac bytomskich artystów-malarzy.

Od roku powstania Biblioteką kierowali: Nina Morstinowa, Wanda Prąglowska (z-ca), Maria Klimowicz, Albin Kastyak, mgr Leonard Kędzior (z-ca), od r. 1957 mgr Jadwiga Rubinieć-Dacków i mgr Renata Piaskowska (z-ca).

Wieleletni pracownicy, którzy zasłużyli się dla rozwoju Biblioteki: mgr Jadwiga Rubinieć-Dacków, Maria Podulka, Emilia Ziobro.

Rok	Sieć	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1946	b. dan.	1.959	brak danych	brak danych
1950	b. dan.	29.599	brak danych	brak danych
1960	16	111.193	13.639	333.596
1970	23	204.455	19.322	378.632
1974	23	261.159	23.433	471.641

Rok założenia
Biblioteki:
1945

W zakresie czytelnictwa osiągnięciem wyróżniającym Bibliotekę Miejską w Chorzowie jest uzyskiwanie większego niż gdzie indziej wskaźnika wypożyczeń literatury popularno-naukowej, w tym szczególnie społeczno-politycznej. Czytelnicy stanowią 15.1 % mieszkańców, wypożyczają średnio 26 książek w ciągu roku, a literatura popularno-naukowa stanowi aż 21% ogółu wypożyczeń. Jest to wynik wieloletniej i systematycznej pracy całego zespołu pracowników.

Dobrze rozbudowana jest sieć placówek dziecięcych i młodzieżowych w mieście, w których stosuje się różnorodne i ciekawe formy pracy mające na celu upowszechnianie wartościowej literatury.

MBP w Chorzowie szczególnie nacisk kładzie na działalność kulturalno-oświatową, ponieważ w tym zakresie realizuje zadania, które w innych miastach spełniają KMPiK. W ramach działalności oświatowej placówka ta organizuje szereg spotkań z pisarzami, pracownikami radia, telewizji, teatru, filmu, wybitnymi publicystami itd.

Na podkreślenie zasługuje dobrze układająca się współpraca z bibliotekami związkowymi.

W okresie 30 lat Biblioteką kierowali: Janina Pogorzelska, Janina Kozłowska, Leszek Folek, mgr Aleksander Uherok, Eugeniusz Stosio, Irena Stypa (w latach 1965-74 z-ca od 1 VI 74 dyr. Biblioteki).

Pracownikami, którzy zasłużyli się dla rozwoju Biblioteki są:

Genowefa Baranek, Dorota Boran, Zofia Chudzińska, Maria Dolatowska, Rozalia Drynda, Janina Kozłowska, Ewa Poks, Maria Pytel, Małgorzata Rogocz.

Rok	Sieć	Księgoczbior	Czytelnicy	Wypożyczenia
1945	1	400	250	5.000
1950	4	24.060	5.879	145.322
1960	13	96.642	16.404	345.541
1970	17	157.591	22.722	525.285
1974	18	198.253	23.380	597.686

Początki działalności MBP w Cieszynie sięgają jeszcze okresu międzywojennego, kiedy prowadzona była przez Koło Macierzy Szkolnej i już wtedy spełniała funkcję biblioteki o zasięgu miejskim. Dobre tradycje przetrwały mimo że Biblioteka pracuje w bardzo trudnych warunkach lokalowych, nie rezygnuje z różnorodnych form pracy, służących rozwijaniu czytelnictwa. Procent czytelników w stosunku do ilości mieszkańców należy do najwyższych w województwie (17,9). Biblioteka legitymuje się także jednym z najwyższych wskaźników zakupu książek (19,5).

Mimo trudności lokalowych uruchomiono czytelnię na 51 miejsc oraz dział literatury społeczno-politycznej.

W minionym okresie Biblioteką kierowały: Ludwika Rabinowa, Danuta Cinciała, od r. 1973 mgr Lilia Cichy.

Wieloletnimi pracownikami, którzy zasłużyli się dla rozwoju MBP w Cieszynie są: Danuta Cinciała, Ludwika Rabinowa, Zofia Sikora.

Rok	Sieć	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1946	1	1.225	100	9.810
1950	1	7.946	1.754	52.683
1960	2	26.583	4.030	105.971
1970	3	49.475	5.204	111.441
1974	3	73.610	5.491	112.943

Rok założenia
Biblioteki:
1945

Od r. 1971, w którym MBP w Czładzi otrzymała jako pierwsza w województwie wybudowany z inicjatywy społecznej nowy, funkcjonalny budynek, Biblioteka stała się centrum życia kulturalnego w mieście.

Szeroko pojęta praca oświatowa w środowisku znajduje odzwierciedlenie w organizowaniu spotkań z literatami, aktorami teatru i filmu, ciekawymi ludźmi. Dużym uznaniem cieszą się przedstawienia małych form teatralnych.

Tradycją stały się również ekspozycje malarstwa, grafiki i rzeźby.

Poszerzenie funkcji MBP przyczyniło się do rozpropagowania Biblioteki w środowisku i wpłynęło na wzrost czytelnictwa w mieście.

W okresie minionych 39 lat Biblioteką kierowały: Maria Nogajowa, Barbara Płonka, od r. 1971 Alicja Wątek.

Wieloletni pracownicy, którzy zasłużyli się dla rozwoju MBP w Czładzi: Helena Kustrzyńska i Maria Nogajowa.

Rok	Sieć	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1945	1	brak danych	brak danych	brak danych
1951	1	4.200	492	10.359
1960	3	35.000	2.500	ok. 60.000
1970	4	46.579	4.493	102.336
1974	3	63.211	4.251	99.503

Rok założenia
Biblioteki:
1945

MBP w Częstochowie posiada bardzo bogaty księgozbiór Biblioteki Głównej, przewidziany przede wszystkim dla potrzeb częstochowskiego środowiska naukowego oraz czytelników studiujących. Zarówno czytelnia jak i wypożyczalnia gromadzą wydawnictwa w językach obcych, od dawna kompletowany jest zestaw edycji PAU, PAN, wydawnictw encyklopedycznych i słownikowych.

Ponadto Biblioteka posiada piękny zbiór cennych starodruków, kompletowane są także zbiory specjalne (kartografia, płyty, mikrofilmy, exlibrisy, dokumenty życia społecznego) oraz regionalne, tzw. „Czenstochoviana”. Czytelnia posiada bogate zasoby polskich wydawnictw periodycznych z XIX i XX w. (ok. 4 tys. wol.), aktualnie zaś prenumeruje ponad 240 tytułów.

Doskonale zorganizowane informatorium, z wszystkimi rodzajami katalogów i wieloma kartotekami, umożliwia szybką i wyczerpującą realizację kwerend oraz orientację w bardzo bogatych zbiorach biblioteki.

Na przestrzeni 30 lat Bibliotekę kierowali: dr Lucjan Andre, Stefania Podhorska-Okolów, Piotr Wasilewski, Antoni Kłyk, mgr Anna Zakrzewska (z-ca), od r. 1974 dr Waldemar Tyras i mgr Aleksandra Kamińska (z-ca od 1974 r.).

Wieloletnimi pracownikami zasłużonymi dla rozwoju MBP w Częstochowie są: Anna Kwiecińska, Alfreda Neuman, Halina Pacholec i Józefa Sobczyk.

Rok	Sieć	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1945	1	11.000	415	16.615
1950	8	47.569	5.533	218.245
1960	12	119.951	20.247	447.000
1970	19	231.093	34.434	762.773
1974	19	297.177	37.718	769.806

MBP W DĄBROWIE GÓRNICZEJ

Rok założenia
Biblioteki:

1945

Historia Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Hugo Kollątaja w Dąbrowie Górniczej sięga r. 1906. Od tego czasu placówka ta działała nieprzerwanie aż do r. 1939. Z okresu przedwojennego zachowała się niewielka część starego księgozbioru oraz mające już wartość dokumentu historycznego sprawozdania z działalności Biblioteki.

W roku 1961, z okazji 55-lecia istnienia, MBP w Dąbrowie Górniczej wydała informator obrazujący całokształt swego dorobku.

Począwszy od r. 1945 Biblioteka organizowała szeroko pojętą pracę oświatową, podejmując często nowe, ciekawe inicjatywy, takie jak: otwarcie już w 1950 r. oddziału dla dzieci, wprowadzenie w r. 1961 pierwszego w województwie katowickim wolnego dostępu do półek.

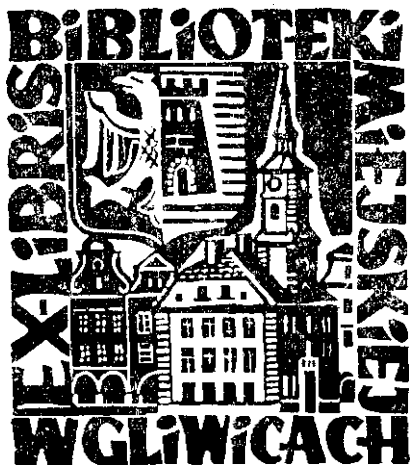
Przez wiele lat przy bibliotece działał Klub Literacki.

Wynikiem dobrze układającej się współpracy pracowników Biblioteki z literatami były ciekawe spotkania oraz liczne akcje oświatowe. Doniosłym wydarzeniem w 30-letniej powojennej historii Biblioteki było wybudowanie w r. 1969 w dzielnicy Gołonóg nowego pawilonu, w którym mieści się filia MBP.

Na przestrzeni 30 lat Biblioteką kierowały: Krystyna Krajewska, Janina Rzeźniowiecka, Irena Burska, od r. 1951 Henryka Konieczna.

Wieleletni pracownicy, którzy zasłużyli się dla rozwoju MBP w Dąbrowie Górniczej: Henryka Konieczna, Janina Kryszkowska.

Rok	Sięć	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1945	1	688	15	42
1950	1	12.288	2.158	72.386
1960	2	36.401	3.361	90.460
1970	6	69.123	7.100	149.575
1974	7	101.087	8.210	155.905

Rok założenia
Biblioteki:
1946

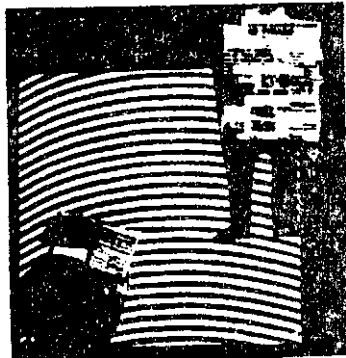
Do roku 1966 zła baza lokalowa Biblioteki Centralnej oraz niewystarczająca sieć filii utrudniały pracę MBP. Sytuacja uległa poprawie, kiedy przydzielono budynek dla centrali MBP. Zaczęła również poważnie wzrastać ilość placówek filialnych. Mając na uwadze potrzebę dalszej poprawy warunków pracy MBP, władze miasta Gliwic konsekwentnie realizują opracowany w 1973 r. perspektywiczny plan rozwoju sieci bibliotecznej. Na przestrzeni lat 1970-1974 MBP otrzymała 3 lokale, w których zorganizowano nowoczesne filie. Aktualnie przeprowadzany jest remont kapitalny zabytkowego ratusza, do którego przeniesiona zostanie biblioteka centralna.

Poprawiające się z roku na rok warunki pracy MBP w Gliwicach, umożliwiają rozszerzenie zakresu jej działania. Efektem jest wielokierunkowa i bardziej aktywna praca oświatowa w środowisku, a także udzielenie daleko idącej pomocy czytelnikom uczącym się, których w Gliwicach — siedzibie Politechniki Śl., jest spory odsetek.

W minionym okresie MBP kierowali: Krystyna Wrabecowa, mgr Jadwiga Olszańska, mgr Konrad Budzoń (z-ca dyr.), Jan Weisło, od 1973 r. mgr Andrzej Sroga.

Wieloletni pracownicy, którzy zasłużyli się dla rozwoju MBP w Gliwicach: Anna Cielnińska, Krystyna Dudzińska, Janina Giżejowska, Krystyna Majka, Helena Rewucka.

Rok	Sieć	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1946	2	2.098	300	3.600
1950	5	21.792	4.411	73.374
1960	10	89.849	11.327	235.417
1970	17	188.149	20.091	498.838
1974	20	219.448	21.475	504.494

MIEJSKIEJ BIBLIOTEKI
PUBLICZNEJ W KATOWICACH

Z uwagi na brak agend udostępniania w Bibliotece Centralnej i niewystarczającą sieć filii MBP w Katowicach pracuje w bardzo trudnych warunkach. Mimo tego poszczególne placówki wykazują się znacznymi osiągnięciami w zakresie upowszechniania czytelnictwa. Główną czytelnię (o 36 miejscach), usytuowaną w handlowym i komunikacyjnym centrum miasta, odwiedza codziennie około 100 czytelników. Większość z nich to młodzież szkół średnich oraz studenci.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że Biblioteka, jako jedna z pierwszych w województwie, przeprowadziła decentralizację inwentarzy. Zwraca także uwagę ożywioną działalność KPB, którego znaczne fundusze przeznacza się na szybsze wzbogacenie księgozbiorów, organizowanie spotkań, wieczorów czytelniczych itp. imprez oraz kompletne wyposażanie niektórych filii w sprzęt biblioteczny.

Z okazji 20-lecia istnienia Biblioteki zespół pracowników MBP opracował broszurę pt. „W służbie książki”, zawierającą informację o historii, organizacji i kierunkach działania tej placówki. Propagowaniu Biblioteki w środowisku służą także często wznawiane i aktualizowane informatory.

Na przestrzeni 30 lat Biblioteką kierowali: Jerzy Kombowski, Wojciech Pietras, Adam Sławski, Antoni Schmidt, Alfons Małecki, Stanisław Bożek, mgr Agnieszka Roszkowska, Franciszek Gryłka (z-ca), Leon Świątkowski (z-ca), od r. 1969 mgr Wanda Dziadkiewicz i Zygmunt Bartkowiak (z-ca).

Wieleletnimi pracownikami, którzy zasłużyli się dla rozwoju MBP w Katowicach są: Stefania Górska, Gertruda Krzyścik, Bibiana Morcinek, Kazimiera Pająk, Jadwiga Pilarek, Amalia Rompel, mgr Agnieszka Roszkowska, Agnieszka Sznawa.

W okresie od 1956-59 r. MBP w Katowicach była połączona z WBP.

Rok	Siec	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1945	1	1.749	158	1.207
1950	10	52.996	4.024	112.772
1960	23	160.147	20.472	549.380
1970	24	243.317	31.000	816.121
1974	25	318.386	35.818	866.817

MBP W MYSŁOWICACH

Rok założenia
Biblioteki:
1948

MBP w Mysłowicach ma duże osiągnięcia w pracy z młodzieżą trudną i zaniedbaną. Od 5 lat Biblioteka współpracuje z Poradnią Rehabilitacyjno-Wychowawczą ZOZ, korzystając w swojej pracy kulturalno-oświatowej ze wzorców Gdańska, Łodzi, Warszawy i Wrocławia.

MBP zwraca dużą uwagę na to, aby każda forma pracy oświatowej wynikała z potrzeb konkretnego środowiska i była dostosowana do możliwości placówki. I tak, w pracy z młodzieżą trudną szczególny nacisk położono na prowadzenie rehabilitacji poprzez książkę. Duże osiągnięcia w tym zakresie mają: filia biblioteki dziecięcej na Osiedlu Szopena i filia biblioteczna w Janowie.

W minionym okresie Biblioteką kierowali: Jan Kurek, Irena Mieczkowska, mgr Alfred Puzio, mgr Maria Garbiec.

Wieloletnim zasłużonym pracownikiem Biblioteki jest:
Janina Paszkowska — kierownik filii.

Rok	Sicć	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1948	1	1.918	435	10.386
1950	3	5.304	996	26.159
1960	6	36.244	3.541	98.265
1970	7	73.369	5.358	142.055
1974	9	104.520	6.438	162.231

Rok założenia
Biblioteki:
1949

Rozwój Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rudzie Śląskiej datuje się od maja 1959 r., czyli od momentu połączenia Nowego Bytomia z Rudą Śląską.

W okresie 14 lat, które upłynęły od tego czasu, placówka pod względem wyników pracy oraz stopnia organizacyjnego dorównała innym bibliotekom wielkomiejskim. W latach 1960-74 nastąpił trzykrotny wzrost liczby woluminów oraz czytelników. Wybudowano także nową, funkcjonalną filię biblioteczną o powierzchni 240 m² w Halembie.

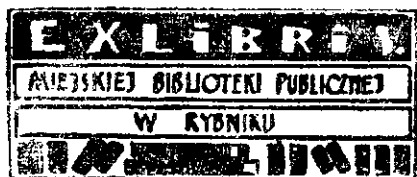
Zespół pracowników Biblioteki dokonał dużego wysiłku w zakresie organizacji poszczególnych działów Biblioteki Centralnej, stworzenia katalogów centralnych wymiany lokali, remontów i modernizacji filii bibliotecznych.

Sukcesem Biblioteki było zajęcie drugiego miejsca w Ogólnopolskim Współzawodnictwie Bibliotek ogłoszonym przez Ministerstwo Kultury i Sztuki w roku 1960.

W minionym okresie Biblioteką kierowali: Augustyn Rosół, Janusz Michałski, Leonia Freundlich, Leszek Folek, Tadeusz Bakes, od r. 1973 Magdalena Strzempck i Joanna Topisz (z-ca od r. 1973).

Rok	Sieć	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1949	1	1.138	153	3.440
1950	3	6.881	780	9.530
1959*	13	65.667	6.453	146.870
1970	21	156.768	17.023	331.157
1974	20	180.267	18.029	368.250

*) W r. 1959, w wyniku zmian administracyjnych, nastąpiło połączenie 2 bibliotek (Rudy Śląskiej i Nowego Bytomia) wraz z ich 11 filiami.

Rok założenia
Biblioteki:
1945

W ostatnich kilku latach nastąpiło szereg pozytywnych zmian w zakresie działalności MBP w Rybniku.

Znacznie wzrosła ilość filii (z 4 w 1970 r. do 9 w r. 1974), czytelników oraz wypożyczeń.

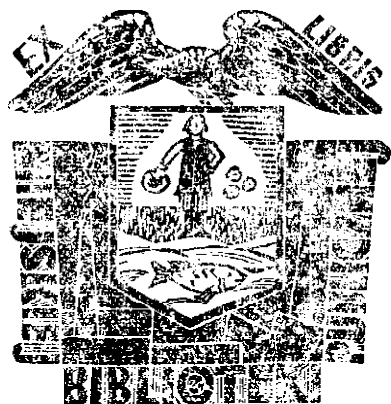
Większość prac w minionym pięcioleciu koncentrowała się wokół: ustalania stanu majątkowego Biblioteki, opracowania katalogów alfabetycznych i rzeczowych oraz katalogu centralnego. Ponadto opracowano własny schemat klasyfikacyjny katalogu systemtycznego wraz z indeksem przedmiotowym.

Pracownicy Biblioteki wykazują dużo inwencji w zakresie działalności kulturalno-oświatowej. Na tym polu szczególnie korzystnie wyróżnia się filia nr 7, która stała się centrum kulturalnym dla swojego środowiska. Najważniejszym zadaniem na najbliższą przyszłość jest budowa nowej biblioteki centralnej, która mogłaby zaspokoić potrzeby czytelnicze 65 tys. i nadal dynamicznie rozwijającego się miasta.

W okresie 30 lat Biblioteką kierowali: Piotr Zymelka, Maria Leśkiewicz, Gertruda Urbańska, Eugenia Cuber, od r. 1970 Danuta Radziszewska i Anna Sporysz. (z-ca dyr.).

Rok	Sieć	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1945	1	1.589	ok. 300	ok. 4.000
1950	1	3.317	1.231	13.093
1960	2	18.586	1.936	25.538
1970	4	33.960	5.734	79.630
1974	9	77.120	9.637	158.099

Do r. 1950 MBP była połączona z PBP w Rybniku

Rok założenia
Biblioteki:
1948

W SIEMIANOWICACH

Oddanie w 1972 r. nowego budynku biblioteki w Siemianowicach zmieniło diametralnie warunki pracy personelu Biblioteki i spowodowało uaktywnienie pracy kulturalno-oświatowej, prowadzonej dotąd w bardzo złych warunkach lokalowych.

Aktywnie zaczął działać oddział dla dzieci, gdzie utworzono Izbę Tradycji i Perspektyw miasta Siemianowic, z której korzystają zarówno uczniowie szkół podstawowych jak i średnich.

Wprowadzone w 1970 r. w szkołach średnich zajęcia fakultatywne spowodowały szersze zainteresowanie młodzieży księgozbiorem Biblioteki i aktywnie uczestnictwo w prowadzonej pracy kulturalnej, w której MBP w Siemianowicach ma duże osiągnięcia.

Cykl spotkań autorskich, związanych tematycznie zarówno ze sprawami społeczno-politycznymi jak i literatury pięknej, zakończony został powołaniem „Studium Wiedzy o Kulturze” dla młodzieży szkół średnich, którego program obejmować będzie cykl 16 wykładów wybitnych naukowców oraz szereg imprez towarzyszących, jak: spotkania z pisarzami, plastykami, filmowcami.

W minionym okresie Biblioteką kierowali: Dorota Jastrzębska, Adriana Wahl, Maria Sokół, Krystyna Migala (dyrektor Bibl. od 1957 r.).

Zasłużeni pracownicy Biblioteki: Helena Solga.

Rok	Sieć	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1945	4	2.880	2.600	420
1950	b. dan.	brak danych	brak danych	brak danych
1960	b. dan.	brak danych	brak danych	brak danych
1970	9	80.144	8.286	223.070
1974	11	102.335	9.717	246.185

MBBP W SOSNOWCU

Rok założenia
Biblioteki:
1946

Miejska Biblioteka Publiczna w Sosnowcu posiada bardzo ciekawy zbiór regionalny dotyczący Ziemi Zagłębiowsko-Dąbrowskiej.

W okresie minionych 30 lat zdołano zgromadzić wiele publikacji książkowych, 180 tytułów czasopism, odezwy partii politycznych począwszy od SDKPiL w ilości 350 egz., biuletyny i roczniki statystyczne, zbiory ilustracyjne, wydawnictwa publikowane przez zakłady pracy, władze administracyjne i inne dokumenty życia społecznego. Udało się również skompletować pierwsze czasopismo wychodzące na terenie Zagłębia „Górnik”, ukazujące się od 1 maja 1897 roku.

Zbiory gromadzone przez Bibliotekę mogą stać się w przyszłości najpoważniejszym źródłem informacji naukowej dotyczącej tego terenu.

W nowym budynku bibliotecznym, oddanym w lutym br., czytelnicy mają możliwość korzystania z tych materiałów udostępnianych w czytelni specjalnej.

W minionym okresie Biblioteką kierowały: Janina Imachowa, od r. 1953 mgr Hanna Kram i mgr Elżbieta Solipiwo (z-ca od r. 1968).

Wieloletni pracownicy, którzy zasłużyli się dla rozwoju MBP w Sosnowcu: Jadwiga Ilnicka, mgr Hanna Kram, Pelagia Machuderska, Wanda Malczewska, Janina Płodowska, Apolonia Rzepecka, Mieczysława Skowrońska, Emilia Skrzyppic, Jan Świtła, Bożena Tajchman, Krystyna Wosiowa.

Rok	Sicć	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenie
1946	1	3.700	1.619	12.395
1950	6	52.571	7.549	170.337
1960	11	111.630	15.168	365.911
1970	12	189.652	23.656	503.074
1974	12	235.766	25.773	535.806

Rok założenia
Biblioteki:
1948

Działająca od 1948 r. MBP w Świętochłowicach pracowała w trudnych warunkach lokalowych, dysponując jedynie nie przystosowanymi do swoich potrzeb lokalami sklepowymi i mieszkaniowymi.

Na przełomie 1973/74 r. nastąpiły zasadnicze zmiany w warunkach lokalowych MBP. Otwarto nowoczesny pawilon biblioteczny w Piaśnikach z czytelnią liczącą 40 miejsc, a także filię dziecięcą usytuowaną w Młodzieżowym Domu Kultury. Otwarcie tych placówek nastąpiło dzięki inicjatywie władz miasta, za których staraniem wkrótce oddana zostanie do użytku nowoczesna centrala MBP.

W minionym okresie Biblioteką kierowali: Teofil Pieczyk, Gertruda Mańska, mgr Mieczysława Dymna — dyrektor Biblioteki od 1974 r.

Zasłużeni pracownicy Biblioteki: Gertruda Mańska, Alicja Peterak, Danuta Szczurkowa.

Rok	Sieć	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1948	1	3.462	brak danych	brak danych
1950	1	9.666	brak danych	56.525
1960	4	29.771	4.521	96.686
1970	5	69.640	5.769	147.394
1974	5	80.013	5.824	140.750

MIBP **W TYCHACH**

Rok założenia
Biblioteki:
1956

MBP w Tychach powstała na bazie Biblioteki Gminnej, będącej od r. 1955 jedną z placówek terenowych PiMBP w Pszczynie.

W ciągu 20-letniej działalności Biblioteka osiągnęła bardzo dobre wyniki czytelnicze oraz wprowadziła szereg ciekawych i nowych form pracy z czytelnikiem. Dzięki staraniom kierownictwa MBP oraz Zarządowi Spółdzielni Mieszkaniowej „Oskard”, który w ramach rozbudowy miasta uwzględnił potrzeby biblioteczne, każde nowe osiedle mieszkaniowe uzyskuje odpowiednie pod względem funkcjonalnym pomieszczenie dla biblioteki.

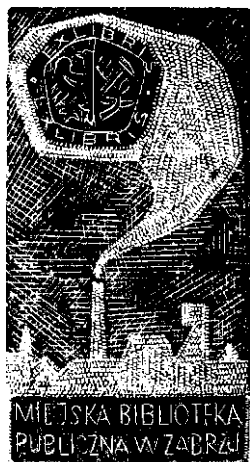
W oddanym do użytku w 1974 r. lokalu na osiedlu „G”, w którym na okres przejściowy usytuowano agendy centrali MBP, uruchomiony zostanie w br. oddział zbiorów muzycznych.

Kadra posiada dobre przygotowanie zawodowe i duże doświadczenie w podejmowaniu szeregu inicjatyw zmierzających do wzrostu czytelnictwa i poziomu pracy.

W minionym okresie Biblioteką kierowali: Joanna Michałowska, od roku 1957 mgr Maria Pietruszkowa.

Rok	Sieć	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1956	2	8.594	1.338	18.527
1960	3	30.481	3.919	105.025
1970	6	98.031	9.851	213.531
1974	10	140.085	14.026	373.145

W roku 1956 miasto Tychy otrzymało prawa powiatu i nastąpiło wydzielenie miejskiej sieci bibliotek.

**Rok założenia
Biblioteki:
1945**

W Miejskiej Bibliotece Publicznej w Zabrzu, działającej w bardzo trudnych warunkach lokalowych, w ostatnich latach nastąpiły pozytywne zmiany kadrowe oraz organizacyjne.

W czterech placówkach przeprowadzono remonty i modernizację wprowadzając wolny dostęp do półek, co w trudnej sytuacji, w jakiej znajdują się filie w Zabrzu, zasługuje na podkreślenie.

Zwraca uwagę duża aktywność zabrskich Kół Przyjaciół Biblioteki, które zrzeszają 4.037 członków. Aktyw KPB współdziała we wszystkich inicjatywach Biblioteki, udzielając pomocy w zakresie popularyzacji książki i czytelnictwa oraz w szeregu prac o charakterze kulturalno-oświatowym. Pokazny fundusz Koła, wynoszący w ubiegłym roku 90.000 zł. wykorzystany jest na zakup książek, finansowanie imprez bibliotecznych i podnoszenie estetyki wnętrza.

Pracownicy MBP w Zabrzu doceniają rolę literatury współczesnej i właściwie ją propagują. W konkursie — plebiscycie pod hasłem „Bliżej Książki Współczesnej”, organizowanym przez „Głos Pracy”, Biblioteka w Zabrzu dwukrotnie zajęła pierwsze i raz drugie miejsce.

W okresie 30 lat Biblioteką kierowali: Jerzy Fusiecki, Alina Sędzimir (z-ca) od r. 1969 Henryk Morcinek i Anna Rzymelka-Wallis (z-ca).

Wieloletni pracownicy, którzy zasłużyli się dla rozwoju Biblioteki: Stefania Balicka, Irena Baczkowska, Janina Głogowska, Janina Jacorzyńska, Maria Maławska, Janina Matuszkiewicz, Urszula Pietrzak, Halina Siwkowska.

Rok	Siec	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1945	1	920	90	730
1950	5	39.285	5.867	187.333
1960	15	120.837	16.023	394.057
1970	17	251.518	24.427	563.059
1974	18	315.453	25.471	669.065

PBP W BĘDZINIE

Rok założenia
Biblioteki:
1947

Powiat będziński (jeden z najbardziej uprzemysłowionych w województwie) odznacza się wysokim wskaźnikiem gęstości zaludnienia.

Dlatego też mimo dużego zwłaszcza w latach 60, wzrostu liczby placówek sieć bibliotek jest nadal niewystarczająca. Toteż naczelnym zadaniem PBP są starania o dalszy jej rozwój.

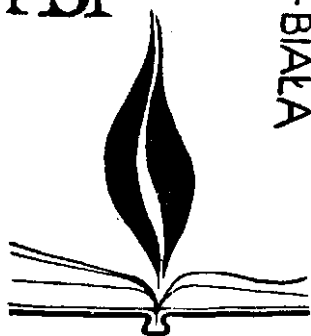
Rezultatem dobrze rozwijającej się pracy z czytelnikiem są sukcesy bibliotek powiatu będzińskiego w konkursach czytelniczych, m. in. w „Turnieju wiedzy o W. I. Leninie” i w konkursie dla młodzieży „Od Kopernika do lotów kosmicznych”. Szeroko pojęta działalność kulturalno-oświatowa spowodowała wzrost aktywności czytelniczej oraz liczby wypożyczeń literatury pozabibliotecznej.

W minionym okresie PBP kierowały: Bronisława Pinder, mgr Wiesława Halicka-Misińska, od r. 1967 Gabriela Filosek.

Wielecni pracownicy, którzy zasłużyli się dla rozwoju czytelnictwa w powiecie będzińskim: Genowefa Cebo, Henryka Kaczmarzyk, Bożena Szpik.

Rok	Sieć	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1947	1	1.740	21	195
1950	12	23.516	5.278	63.065
1960	19	89.690	8.030	173.350
1970	27	165.088	12.839	278.241
1974	26*	218.088	12.435	294.876

**) Na skutek zmian administracyjnych w roku 1973 Łągisza wraz z biblioteką włączona została do miasta Będzina.*

PBP**BIELSKO
-
BIAŁA****EX LIBRIS**

**Rok założenia
Biblioteki:
1945**

Z inicjatywy władz powiatu bielskiego, w 1966 r. ogłoszono współzawodnictwo dla rad narodowych w zakresie poprawy bazy lokalowej bibliotek. W tym okresie nastąpiła wymiana wielu lokali bibliotecznych, która spowodowała, że powiat ten przodował w województwie pod względem warunków lokalowych.

Od wielu lat PBP w Bielsku-Białej wyróżnia się także wysokim wskaźnikiem czytelnictwa.

Na szczególne podkreślenie zasługuje działalność Biblioteki, mająca na celu przybliżenie teatru mieszkańcom powiatu.

W ramach ogólnopolskiej akcji „Teatr 1974” w bielskich bibliotekach odbyło się szereg spotkań z reżyserami, aktorami.

Akcja ta uwieczniona została wyróżnieniem PBP w Bielsku-Białej i przyznaniem jej nagrody pieniężnej.

W okresie 30-lecia Bibliotekę kierowali: Antoni Szablik, Halina Kusnerz (dyrektor Biblioteki od 1949 r.).

Zasłużeni wieloletni pracownicy Biblioteki: Izabela Braun, Janina Korwin, Irena Łukaszek, Maria Mikusińska, Stanisława Nycz, Jadwiga Rojk, Janina Włodyga.

Rok	Siec	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1945	1	1.180	300	4.532
1950	13	27.853	2.152	32.726
1960	29	95.710	11.237	230.098
1970	32	149.332	16.404	321.805
1974	31	188.533	17.262	355.679

Rok założenia
Biblioteki:
1946

Czytelnictwo Ziemi Cieszyńskiej posiada piękne tradycje sięgające ubiegłego wieku, które przetrwały i wyrażają się największym od wielu lat upowszechnieniem czytelnictwa wśród bibliotek powiatowych województwa katowickiego. Fakt ten jest szczególnie godny podkreślenia jeśli zważyć, że większość bibliotek terenowych pracuje w trudnych warunkach lokalowych.

W ostatnich latach czynione są starania, aby poprawić bazę lokalową placówek bibliotecznych powiatu zważając, że wiele z nich zaspakaja potrzeby czytelnicze nie tylko mieszkańców, ale również wczasowiczów i turystów.

Ostatnio MBP w Ustroniu uzyskała dodatkowe pomieszczenia, w których zorganizowano oddział dziecięcy. Już wkrótce placówki w Dębowcu i Brennej otrzymają lokale w budujących się Domach Gminnych. Planuje się także budowę biblioteki w Skoczowie wg projektu typowego dla miast o 25 tys. miesz.

Od założenia Biblioteką kierowali: Karol Camiel, Zbigniew Czarnogórski, od r. 1974 mgr Franciszek Zahradnik.

Wieloletnimi pracownikami zasłużonymi dla rozwoju PBP w Cieszynie są: Józef Bajger, Jan Gaś, Anastazja Kraus, Józefa Kubisz, Anna Noga, Józef Palowski, Wanda Sosińska, Władysław Więcław, Bronisława Wróbel i Urszula Zamorska.

Rok	Sieć	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1946	1	4.606	brak danych	brak danych
1950	29	38.339	6.185	122.613
1960	23	123.309	11.113	211.352
1970	27	188.257	19.483	302.495
1974	27	231.297	21.930	375.879

PBP

W CZĘSTOCHOWIE

Rok założenia
Biblioteki:
1946

Powiat częstochowski posiada doskonale rozwiniętą i zorganizowaną sieć placówek terenowych. W okresie ostatnich kilku lat nastąpiła także duża poprawa w zakresie warunków lokalowych i wyposażenia bibliotek (w ciągu zaledwie 4 lat wymieniono aż połowę lokali).

Na podkreślenie zasługuje również ofiarność bibliotekarzy powiatu częstochowskiego, z których większa połowa to pracownicy z ponad 10 i 15-letnim stażem pracy, stale uzupełniający swoje wykształcenie i kwalifikacje zawodowe bez przerywania pracy zawodowej.

Ich inwencji i zaangażowaniu trzeba przypisać fakt docierania książek do najbardziej odległych zakątków powiatu, ścisły kontakt ze środowiskiem oraz czynne uczestnictwo bibliotek w przemianach kulturalnych i gospodarczych wsi częstochowskiej.

Spośród 47 punktów bibliotecznych działających w powiecie największą aktywność przejawiają punkty w: Zagórz, Cykarzewie Północnym, Kocimiu Starym i Bargłach.

Od wielu już lat punkty biblioteczne powiatu częstochowskiego zdobywają nagrody we współzawodnictwie wojewódzkim „Na najlepiej pracujący punkt biblioteczny”.

Na przestrzeni lat Biblioteką kierowały: Maria Bajor, Irena Grudzińska, aż do r. 1974 włącznie mgr Aleksandra Kamińska.

Wieloletnimi pracownikami, którzy zasłużyli się dla rozwoju PBP w Częstochowie są: Stanisław Badora, Eulalia Lubaszewska, Romualda Nawodzińska, Zofia Pyda i Maria Wawrzyniak.

Rok	Sieć	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1946	1	983	brak danych	12.105
1950	15	46.653	3.500	61.050
1960	33	100.149	10.115	176.669
1970	34	156.335	15.605	335.393
1974	35	203.182	14.735	341.969

**) W r. 1952, w wyniku podziału terytorialnego powiatu częstochowskiego, utworzony został nowy powiat z siedzibą w Kłobucku.*

W tej sytuacji 8 bibliotek wiejskich i 2 miejskie przeszły do nowego powiatu.

PBP

W GLIWICACH

Rok założenia
Biblioteki:
1946

Działania PBP w Gliwicach skoncentrowane były na utworzeniu z Biblioteki Powiatowej ośrodka organizacyjno-metodycznego, który służyłby wszechstronną pomocą wszystkim placówkom terenowym.

Cel ten udało się osiągnąć dzięki centralnemu zakupowi i opracowaniu księgozbioru, scentralizowanemu nabywaniu nowego sprzętu bibliotecznego, częstym wyjazdom instruktażowym i seminarium szkoleniowym.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że biblioteki powiatu gliwickiego wywierają znaczny wpływ na kształtowanie zainteresowań czytelniczych, czego dowodem jest wysoki (jeden z najwyższych w województwie) procent wypożyczeń literatury popularno-naukowej (17,1).

Znacznym osiągnięciem Biblioteki w zakresie inwestycji jest poprawa bazy lokalowej, która nastąpiła m. in. dzięki usytuowaniu wielu placówek w Gminnych Ośrodkach Kultury.

W minionym okresie Biblioteką kierowały: Maria Michalska, od r. 1956 mgr Zdzisława Obszyńska.

Wieloletnimi pracownikami, zasłużonymi dla rozwoju Biblioteki są: Józefa Brzeź, Emilia Socha.

Rok	Sicé	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1946	1	570	107	1.369
1950	15	32.140	2.952	52.000
1960	18	87.855	8.131	152.120
1970	22	95.977	12.531	281.962
1974	23	125.654	14.289	358.662

Rok założenia
Biblioteki:
1945

Powiat rybnicki był pierwszym w województwie, który już w 1949 roku posiadał pełną sieć biblioteczną (30 bibl.).

W wiele lat później rok 1968 Powiatowa Rada Narodowa ogłosiła „Rybnickim Rokiem Bibliotek”. Nastąpiło wtedy szereg pozytywnych zmian w zakresie bazy lokalowej bibliotek terenowych.

Biblioteka od wielu lat bierze czynny udział w różnorodnych imprezach o charakterze kulturalno-oświatowym, takich jak: „Rybnickie Dni Literatury”, „Dni Kultury i Techniki Radzieckiej”. W br. przygotowana jest wystawa, na której zaprezentowane zostaną najciekawsze pozycje literatury radzieckiej.

Spośród bibliotek gminnych, estetyką i pięknym regionalnym wystrojem wnętrza, wyróżnia się placówka w Palowicach.

W niedalekiej przyszłości przewiduje się budowę nowej, wielofunkcyjnej biblioteki, która przejmie i będzie udostępniać księgozbiory naukowe znajdujących się w mieście filii wyższych uczelni.

Od roku założenia aż do chwili obecnej Biblioteką kieruje —

Helena Sakowska.

Wieleletnimi pracownikami, zasłużonymi dla rozwoju czytelnictwa w powiecie rybnickim są: Matylda Buczek, Hildegarda Marcol, Halina Oberaj i Helena Sakowska.

Rok	Sieć	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1945	1	350	45	1.085
1950	33	23.640	3.600	63.000
1960	31	104.656	6.334	103.713
1970	38	172.358	17.855	289.225
1974	42	246.050	22.007	367.792

W r. 1955 wydzielono z powiatu rybnickiego powiat wodzisławski, w związku z tą zmianą administracyjną 10 bibliotek znalazło się na terenie nowego powiatu

Rok założenia
Biblioteki:
1955

Wiele bibliotek powiatu tyskiego mieści się w nowoczesnych i estetycznie urządzonych pomieszczeniach. Niektóre placówki uzyskały lokale w obiektach wybudowanych dla celów działalności kulturalno-oświatowej. Są to biblioteki w: Łaziskach Górnych, Gostyni, Kostuchnie i Imielinie.

Pozytywnym zmianom uległa także struktura wypożyczeń. Z roku na rok wzrasta poczytność literatury pozabeletrystycznej. W 1974 r. wypożyczenia literatury popularno-naukowej stanowiły 17,4 % ogółu wypożyczeń.

PBP w Tychach była jedną z pierwszych bibliotek województwa, która podjęła prace związane z centralnym gromadzeniem i opracowaniem księgozbioru. Dzięki temu zapewniono właściwą strukturę zbiorów i ich prawidłowe opracowanie.

Biblioteki powiatu tyskiego włączały się również aktywnie w realizację ogólnopolskich i wojewódzkich akcji czytelniczych, osiągając za dobre wyniki liczne nagrody.

Na przestrzeni 20 lat Biblioteką kierowały: Jaonna Michałowska, od roku 1956 Maria Drach.

Wieloletnim pracownikiem, który zasłużył się dla rozwoju bibliotek i czytelnictwa w powiecie jest Marta Wieczorek.

Rok	Sieć	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1955	16	67.140	9.227	148.120
1960	22	94.685	7.294	128.412
1970	26	153.522	15.811	291.950
1974	28	216.334	17.140	344.842

* Powiat tyski został utworzony z części powiatu pszczyńskiego w 1955 roku, a w r. 1956 miasto Tychy zostało wydzielone i powstała samodzielna Miejska Biblioteka Publiczna. Wszystkie dane cyfrowe z 1955 roku są podane łącznie z powiatu i miasta.

**Rok założenia
Biblioteki:
1954**

W 1970 r. Biblioteka, dotąd borykająca się z poważnymi trudnościami lokalowymi, przeniesiona została do nowo wybudowanego budynku przystosowanego do jej potrzeb.

Poprawa bazy lokalowej umożliwiła znaczne powiększenie agend udostępniania, oprócz wypożyczalni dla dorosłych powstały: oddział dla dzieci (z czytelnią) czytelnia naukowa oraz oddział literatury społeczno-politycznej.

Nastąpiła również poprawa działalności bibliotek terenowych. Dział Instrukcyjno-Metodyczny uzyskał pomieszczenie oraz warsztat do prowadzenia doskonalenia zawodowego pracowników bibliotek terenowych i przystąpił do organizowania pracowni metodycznej.

Spośród placówek terenowych dobrym warszatem pracy oraz szeroko pojętą działalnością oświatową wyróżnia się biblioteka w Lipiu.

W minionym okresie PIMBP kierowali: Elżbieta Smolińska, Maria Sierażńska, Maria Fryga, Zofia Kochout, mgr Wanda Dziadkiewicz, Czesław Erber, Maria Gawęda, od 1971 r. Zofia Plucińska.

Wieloletnimi pracownikami, którzy zasłużyli się dla rozwoju czytelnictwa w powiecie kłobuckim są: Krystyna Biazik, Gabriela Bździeń, Leokadia Stawska.

Rok	Sieć	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1955	16	51.011	7.477	98.246
1960	21	87.602	6.905	127.695
1970	24	120.923	11.236	176.610
1974	24	141.033	11.133	164.274

W r. 1952, na skutek zmian administracyjnych, utworzono powiat kłobucki wyłoniony z powiatu częstocznowskiego. W lipcu 1954 r. powstała Biblioteka Powiatowa.

PiMBP

W LUBLIŃCU

Rok założenia
Biblioteki:
1946

PiMBP w Lublińcu, mimo trudnych warunków lokalowych, legitymuje się szeregiem osiągnięć w zakresie pracy z czytelnikiem.

Biblioteki włączały się aktywnie w realizację ogólnopolskich, wojewódzich i lokalnych konkursów i akcji czytelniczych, uzyskując liczne nagrody i wyróżnienia.

W roku 1970 PiMBP podjęła prace związane z centralnym gromadzeniem i opracowaniem księgozbioru, co zabezpieczyło systematyczny i właściwy pod względem jakości dobór księgozbioru oraz jego prawidłowe opracowanie.

W trosce o zabezpieczenie rosnących potrzeb czytelniczych środowiska wiejskiego, władze powiatowe czynią starania w sprawie budowy biblioteki ze specjalizacją rolniczą.

W minionym okresie Biblioteką kierowali: Bernadeta Kostecka, Janina Kalicka, od r. 1956 Helena Pyka.

Wieloletnimi pracownikami, którzy zasłużyli się dla rozwoju Biblioteki są: Anna Kampa, Janina Świstacka, Teresa Wyleżół.

Rok	Sieć	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1946	1	2.472	brak danych	brak danych
1950	16	24.144	3.982	82.480
1960	22	86.602	8.409	153.737
1970	26	130.305	12.453	255.866
1974	28	165.069	12.261	274.961

W roku 1955 nastąpiło połączenie Powiatowej i Miejskiej Biblioteki w PiMBP.

PiMBP

W MYSZKOWIE

Rok założenia
Biblioteki:
1957

Od powstania powiatu myszkowskiego w r. 1957 PiMBP borykała się z wieloma problemami organizacyjnymi, kadrowymi i lokalowymi. Dzięki ofiarnej pracy zespołu pracowników PiMBP i bibliotek terenowych udało się wprowadzić szereg korzystnych zmian, zarówno w zakresie czytelnictwa, jak i poprawy warunków pracy bibliotek, organizacji sieci bibliotecznej, modernizacji pomieszczeń i ich wyposażenia.

PiMBP przywiązuje dużą wagę do dokształcania i doskonalenia zawodowego pracowników, organizując systematycznie co miesiąc zróżnicowane pod względem profilu szkolenia oraz praktyki dla nowo zatrudnionych bibliotekarzy. Dobrze układa się w powiecie współpraca z bibliotekami szkolnymi i związkowymi. Na wyróżnienie zasługuje praca oświatowa bibliotek w Pińczycach i Koziętowach.

W minionym okresie Biblioteka kierowały: Danuta Postaremczak, Wanda Stelmach, od r. 1974 Kazimiera Wicczorek.

Wieleletnimi pracownikami zastępowymi dla rozwoju bibliotek są: Bronisława Stodółkiewicz, Genowefa Uchnast, Stanisława Kupicha.

Rok	Sić	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1957	12	47.495	3.584	61.816
1960	12	57.714	4.799	100.030
1970	18	103.919	10.614	222.837
1974	18	129.266	9.405	221.341

W roku 1950 Myszków otrzymuje prawa miejskie, w r. 1955 powiat myszkowski został wydzielony z powiatu zawierciańskiego, a w 1957 r. utworzono PiMBP w Myszkowie.

PiMiBIP

W LUBLIŃCU

Rok założenia
Biblioteki:
1946

PiMBP w Lublińcu, mimo trudnych warunków lokalowych, legitymuje się szeregiem osiągnięć w zakresie pracy z czytelnikiem. Biblioteki włączały się aktywnie w realizację ogólnopolskich, wojewódzich i lokalnych konkursów i akcji czytelniczych, uzyskując liczne nagrody i wyróżnienia.

W roku 1970 PiMBP podjęła prace związane z centralnym gromadzeniem i opracowaniem księgozbioru, co zabezpieczyło systematyczny i właściwy pod względem jakości dobór księgozbioru oraz jego prawidłowe opracowanie.

W trosce o zabezpieczenie rosnących potrzeb czytelniczych środowiska wiejskiego, władze powiatowe czynią starania w sprawie budowy biblioteki ze specjalizacją rolniczą.

W minionym okresie Biblioteką kierowali: Bernadeta Kostecka, Janina Kalicka, od r. 1956 Helena Pyka.

Wieloletnimi pracownikami, którzy zasłużyli się dla rozwoju Biblioteki są: Anna Kampa, Janina Świstacka, Teresa Wyleżoł.

Rok	Sieć	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1946	1	2.472	brak danych	brak danych
1950	16	24.144	3.982	82.480
1960	22	86.602	8.409	153.737
1970	26	130.305	12.453	255.866
1974	28	165.069	12.261	274.961

W roku 1955 nastąpiło połączenie Powiatowej i Miejskiej Biblioteki w PiMBP.

PiMBP

W MYSZKOWIE

Rok założenia
Biblioteki:
1957

Od powstania powiatu myszkowskiego w r. 1957 PiMBP borykała się z wieloma problemami organizacyjnymi, kadrowymi i lokalowymi. Dzięki ofiarnej pracy zespołu pracowników PiMBP i bibliotek terenowych udało się wprowadzić szereg korzystnych zmian, zarówno w zakresie czytelnictwa, jak i poprawy warunków pracy bibliotek, organizacji sieci bibliotecznej, modernizacji pomieszczeń i ich wyposażenia.

PiMBP przywiązuje dużą wagę do dokształcania i doskonalenia zawodowego pracowników, organizując systematycznie co miesiąc zróżnicowane pod względem profilu szkolenia oraz praktyki dla nowo zatrudnionych bibliotekarzy. Dobrze układa się w powiecie współpraca z bibliotekami szkolnymi i związkowymi. Na wyróżnienie zasługuje praca oświatowa bibliotek w Pińczycach i Koziegłowach.

W minionym okresie Biblioteką kierowały: Danuta Postaremczak, Wanda Stelmach, od r. 1974 Kazimiera Wieczorek.

Wieloletnimi pracownikami zasłużonymi dla rozwoju bibliotek są: Bronisława Stodółkiewicz, Genowefa Uchnast, Stanisława Kupicha.

Rok	Sicé	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1957	12	47.495	3.584	61.816
1960	12	57.714	4.799	100.030
1970	18	103.919	10.614	222.837
1974	18	129.266	9.405	221.341

W roku 1950 Myszków otrzymuje prawa miejskie, w r. 1955 powiat myszkowski został wydzielony z powiatu zawierciańskiego, a w 1957 r. utworzono PiMBP w Myszkowie.

PiMBP

W PSZCZYNIĘ

Rok założenia
Biblioteki:
1946

Dobra baza lokalowa bibliotek terenowych to jedno z najpoważniejszych osiągnięć PiMBP w Pszczyńcu. Wieś pszczyńska przoduje w budowie obiektów kulturalnych drogą czynów społecznych. W nowych ośrodkach zawsze przewidywano pomieszczenia dla bibliotek, stąd dobre warunki lokalowe placówek wiejskich.

Czytelniczy powiatu pszczyńskiego stanowią 17 % ogółu mieszkańców, w mieście natomiast wskaźnik ten jest jeszcze wyższy — wynosi 22 %. Wysokie efekty czytelnicze są rezultatem systematycznej pracy nad celowym gromadzeniem księgozbiorów oraz upowszechnianiem czytelnictwa.

Spośród bibliotek terenowych najlepszymi wynikami legitymują się placówki w Bojszowach Starych, Ćwiklicach, Golasowicach, Kobielicach, Miedźnej, przede wszystkim zaś biblioteka w Piasku. Od wielu lat jest to jedna z najlepiej pracujących bibliotek wiejskich województwa katowickiego.

W minionym okresie Biblioteką kierowały: Aleksandra Zaczkowska, od r. 1958 Genowefa Nowakowa.

Wieloletnimi pracownikami, którzy zasłużyli się dla rozwoju PiMBP w Pszczyńcu są: Marta Gondzik, Anna Łopata, Genowefa Nowak, Małgorzata Wróbel.

Rok	Sieć	Księgozbiór	Czytelniczy	Wypożyczenia
1946	1	1.756	26	456
1950	28	49.529	9.345	157.659
1955	13	59.964	6.451	92.333
1960	23	77.061	7.510	118.437
1970	25	116.588	11.029	207.703
1974	28	158.386	12.403	243.773

W r. 1955 nastąpił podział powiatu pszczyńskiego, znaczna jego część weszła w skład nowo powstałego powiatu tyskiego.

PiMiBIP

W TARNOWSKICH GÓRACH

Rok założenia
Biblioteki:
1954

Biblioteki powiatu tarnogórskiego (jednego z największych w województwie), mimo trudnych warunków spowodowanych małym wzrostem bazy lokalowej, osiągają od wielu lat dobre wyniki w czytelnictwie. Jest to efekt systematycznej i ofiarnej pracy bibliotekarzy oraz pracowników Działu Instrukcyjno-Metodycznego.

W ubiegłym roku zmodernizowano wypożyczalnię centralną, wyposażając ją w nowy, estetyczny i funkcjonalny sprzęt biblioteczny. Obecnie włącza się do aktualnie udostępnianych książek cenne pozycje będące jeszcze własnością TCL.

Starania o estetyczny wygląd książki sprawiły, że we wszystkich placówkach oprawiono księgozbiór w folię.

W minionym okresie Biblioteką kierowali: Jan Miłowanów, Danuta Zielińska, Zofia Dobrzańska, Józef Biskup, od r. 1954 Antoni Badura.

Wieloletnimi pracownikami, którzy zasłużyli się dla rozwoju bibliotek powiatu tarnogórskiego są: Anna Czesak, Helena Gwóźdź, Wanda Kurz, Pelagia Morys i Lidia Musik.

Rok	Siec	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1945	6	brak danych	737	brak danych
1950	13	44.523	4.988	152.366
1960	21	121.726	11.640	275.397
1970	30	197.700	21.788	449.943
1974	33	275.055	20.956	448.493

Aż do r. 1949 Biblioteka działała pod nazwą Miejska Biblioteka Towarzystwa Czytelń Ludowych, w r. 1950 została przemianowana na Miejską Bibliotekę Publiczną, natomiast w r. 1954 nastąpiło połączenie Biblioteki Powiatowej z Miejską.

PiMBiP

W WODZISŁAWIU ŚLĄSKIM

Rek z a łoż e n i a
B i b l i o t e k i :
1 9 5 5

Radykalna poprawa warunków pracy PiMBP w Wodzisławiu Śląskim nastąpiła w 1973 roku, kiedy oddano do użytku Biblioteki budynek o powierzchni 1.224 m². Część nowego gmachu zajmuje Poradnia Pracy Kulturalno-Oświatowej, z którą Biblioteka ściśle współpracuje w zakresie organizowania różnych form pracy z czytelnikiem.

Podobny typowy budynek biblioteczny otrzymało również w lipcu 1974 r. Jastrzębie, miasto niezwykle prężnie rozwijające się.

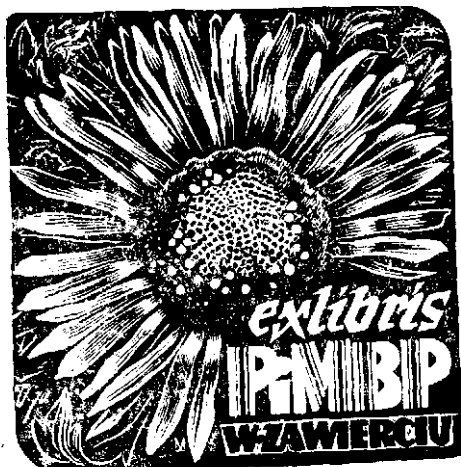
Nowe obiekty biblioteczne stworzyły możliwości rozszerzenia i uatrakcyjnienia metod oddziaływania na czytelnika, co z kolei wpłynęło na duży wzrost liczby czytelników i ilości wypożyczeń.

W minionym okresie Biblioteką kierowali: Leopold Szetel, E. Halama-Kubica, Krystyna Pielas, Magdalena Grzesiczek, Magdalena Szypuła, od r. 1974 Maria Lamża.

Wieloletnimi pracownikami, zasłużonymi dla rozwoju Biblioteki są: Joanna Fojcik, Maria Kniżka i Pełagia Wieczorek.

Rok	Sieć	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1955	11	34.282	4.693	60.471
1960	18	52.716	5.831	99.932
1970	24	149.430	13.289	242.987
1974	29	240.064	22.804	481.252

W r. 1954 z powiatu rybnickiego został wydzielony powiat wodzisławski; w roku następnym (1955) Miejska Biblioteka została przekształcona w Powiatową i Miejską Bibliotekę Publiczną.

Rok założenia
Biblioteki:
1945

Mimo trudnych warunków lokalowych i niedostatecznie rozwiniętej sieci bibliotecznej w powiecie PiMBP oraz biblioteki terenowe osiągają dobre wyniki czytelnicze, czego dowodem jest systematyczny wzrost księgozbiorów, czytelników i wypożyczeń.

Dzięki przejęciu przez PiMBP prac związanych z centralnym gromadzeniem i opracowaniem księgozbioru, biblioteki otrzymują odpowiednią ilość książek dostosowanych do potrzeb wszystkich grup czytelniczych. W zakresie gromadzenia preferuje się potrzeby uczących się, szczególnie z dziedziny nauk humanistycznych.

Biblioteki coraz częściej stosują różnorodne formy pracy oświatowej i propagandowej (wystawy, odczyty, spotkania autorskie, lekcje biblioteczne, wieczory autorskie itp.).

W okresie 30-lecia Biblioteką kierowali: Helena Kaleta, Halina Kolczyk, Mieczysława Michalska, od r. 1971 Kazimierz Rauk.

Wieloletnimi zasłużonymi dla rozwoju Biblioteki pracownikami są: Regina Barczyk, Teresa Kawka, Zdzisław Smółka, Aurelia Zdżienicka, Zdziemnicka.

Rok	Sieć	Księgozbiór	Czytelnicy	Wypożyczenia
1945	b. dan.	2.250	brak danych	brak danych
1950	17	26.120	3.246	62.256
1956	11	50.928	3.015	62.376
1960	15	51.040	5.330	75.281
1970	22	82.085	10.197	178.069
1974	26	169.583	15.838	324.243

W roku 1956 część bibliotek powiatu zawierciańskiego znalazła się w granicach nowo utworzonego powiatu myszkowskiego.

Rok założenia

Biblioteki:

1950

W październiku 1950 roku przystąpiono do organizowania Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej, którą zgodnie z Dekretem o bibliotekach „jako centrala biblioteczna” miała udzielać „pomocy organizacyjnej i instruktorskiej bibliotekom niższego stopnia”. Realizatorem Dekretu z ramienia Referatu d/s Bibliotek Kuratorium Okręgu Szkolnego, któremu wtedy biblioteki podlegały, był pierwszy dyrektor WBP Jan Skorupa, posiadający duże zasługi w organizowaniu sieci bibliotek publicznych na terenie naszego województwa.

Do roku 1956 WBP miała tylko jeden dział Instrukcyjno-Metodyczny. W latach 1956-1960 Biblioteka połączona z księżnicą miejską działała jako Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Katowicach. Po odłączeniu Biblioteki Wojewódzkiej od Miejskiej, w r. 1960, przy WBP utworzono

również Dział Informacyjno-Bibliograficzny, który dysponując bogatym księgozbiorem podręcznym, popularno-naukowym i naukowym (liczącym aktualnie 21.908 wol.) rozpoczął pracę w zakresie informacji i wypożyczeń międzybibliotecznych na rzecz bibliotek terenowych.

Zgodnie z Dekretem z 1964 roku, a także ustawą o bibliotekach z 1968 roku WBP udziela bibliotekom niższych stopni pomocy instrukcyjno-metodycznej, szkoleniowej, bibliograficznej i organizacyjnej, wytyczając kierunki rozwoju czytelnictwa w województwie. Wspólnie z WiMBP w Opolu, WBP w Katowicach wydaje kwartalnik instrukcyjno-metodyczny „Pomagamy sobie w pracy” (nakład 1500 egz.) Z innych wydawnictw biblioteki wymienić należy:

- „Biblioteki publiczne województwa katowickiego 1945-1970”
- katalog księgozbioru WBP (do wypożyczeń międzybibliotecznych)

Na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 października 1974 roku Wojewoda Katowicki Zarządzeniem Nr 65/74 znacznie rozszerzył zakres uprawnień Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Katowicach. Uprawnienia te nakładają na WBP obowiązek nadzorowania pracy bibliotek powszechnych na terenie województwa.

W minionym okresie WBP w Katowicach kierowali: Jan Skorupa, Stanisław Bożek, mgr Agnieszka Roszkowska (z-ca dyr.), od 1967 r. mgr Andrzej Korzon.

Wieloletni pracownicy, którzy zasłużyli się dla WBP i rozwoju czytelnictwa w województwie: Stanisław Bożek, Elżbieta Fragstein, mgr Elżbieta Hatko, Maria Planeta, Witold Smolarkiewicz.

STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH

- OKRĘG KATOWICKI -

Tradycje Katowickiego Okręgu SBP sięgają lat przedwojennych, kiedy organizacja zrzeszająca bibliotekarzy nosiła nazwę **ZWIĄZKU BIBLIOTEKARZY POLSKICH**.

Koło Śląskie ZBP powstało w 1937 roku, a jego organizatorami byli: prof. dr. Paweł Rybicki, Piotr Maślankiewicz, doc. dr. J. Mayer, Wacław Olszewicz i mgr Piotr Stasiak.

Najważniejszą w tym okresie pracą Koła było gromadzenie i opracowanie materiałów do „Wykazu literatury bieżącej o Śląsku”, którego naczelnym redaktorem był doc. dr. Jacek Koraczewski.

Miejszem organizowanych co miesiąc spotkań była Śląska Biblioteka Publiczna (obecnie — Biblioteka Śląska), tam również znajdował się sekretariat ZBP. Ostatnie walne zebranie odbyło się w marcu 1939 roku.

W szacie okupacji dokumentacja Koła Śląskiego ZBP została zniszczona. jedynie drobne jej fragmenty odnaleziono po wojnie w byłej niemieckiej Bibliotece Krajowej (O/S Landesbibliothek) w Bytomiu.

Koło Śląskie wznowiło działalność **2 grudnia 1945 roku**.

Funkcję przewodniczącego powierzono ponownie dr. P. Rybickiemu, w skład Zarządu weszli: dr Fr. Szymiczek, mgr Cz. Kozioł, dr J. Mayer i St. Wyłębski. Podstawę prawną działalności ZBP stanowił w dalszym ciągu statut z 1939 r. zgodnie z którym organizacja winna m. in.:

- **prowadzić szkoły zawodowe**, urządzać kursy, odczyty, wystawy (...)
- **zakładać i utrzymywać biblioteki**, czytelnie, pracownie oraz zbiory biblioteczne i bibliograficzne, **prowadzić** księgarnie, drukarnie i introligatornie,
- **prowadzić** wszelkie przedsiębiorstwa związane z działalnością związku, po uzyskaniu zezwolenia właściwej władzy, z zachowaniem obowiązujących w tej mierze przepisów (...) itp.

Pozostawienie tak szerokich zadań w obrębie działania ZBP było uzasadnione w pierwszym roku po wojnie, tj. w okresie formowania się władzy oraz ustalania zakresów obowiązków i kompetencji różnego typu urzędów.

Zgodnie z ówczesnymi potrzebami prace Koła Śląskiego koncentrowały się na sprawach zabezpieczenia ocalałych zbiorów, przygotowania do udostępniania naukowcom polskich archiwów niemieckich, organizowaniu środków i punktów skupu książek od właścicieli prywatnych i organizowaniu sieci bibliotecznej. Tematyka referatów wygłaszanych na zebraniach naukowych Koła dotyczyła głównie zagadnień stanu i ochrony książki i dokumentacji polskiej na Śląsku.

W roku 1946 organizacja zrzeszająca dotąd bibliotekarzy włączyła w swoje szeregi pracowników archiwów i przybrała nazwę **ZWIĄZKU BIBLIOTEKARZY I ARCHIWISTÓW POLSKICH**. Kolejnymi przewodniczącymi Zarządu Koła Śląskiego ZBiAP byli: dr Paweł Rybicki, dr Józef Mayer, dr Jacek Koraszewski.

Funkcję sekretarza, aż do czasu powstania SBP, pełnił dr Franciszek Szymiczek. W zakresie bibliotek statut ZBiAP zachował wcześniejszy, ogólny zakres zadań, z wyłączeniem takich, jak: prowadzenie szkół zawodowych, utrzymywanie bibliotek itd., do czego zobowiązywał statut z 1939 roku. Charakterystyczne dla statutu ZBiAP było wyznaczenie Związkowi poważnych obowiązków w zakresie spraw pracowniczych, co w § 3 p. a sformułowane jest następująco:

„Związek realizuje zadania statutowe przez:

— pośrednictwo w wyszukiwaniu pracy dla członków, zapewnienie im pomocy prawnej w sprawach wynikłych ze stosunku służbowego i działalności związkowej, organizowanie instytucji wzajemnej pomocy, udostępnienie członkom korzystania ze spółdzielni, domów mieszkalnych, wypoczynkowych itp., prowadzonych przez Związek lub inne czynniki społeczne”.

Zacytowany paragraf wskazuje na to, iż w okresie swego istnienia organizacja w pewnej mierze wykonywała zadania właściwe dziś dla związków zawodowych. Tak to również było rozumiane przez Zarząd Koła, który, jak wynika z dokumentacji, wielokrotnie podejmował starania o przyznanie ZBiAP statutu związku zawodowego.

Główne prace Zarządu Koła Śląskiego związane były z ciągle aktualnymi problemami — rozwojem sieci bibliotecznej, szkoleniem kadry, gromadzeniem zbiorów itp. Równocześnie stopniowo decentralizowano zakres działania Koła poprzez organizowanie sekcji, które skupiały pracowników różnego typu bibliotek w obrębie miasta lub powiatu.

Na przełomie lat 1952/53 istnienia Związku miało charakter już tylko formalny. Zarząd Główny nie podejmował żadnych ważnych dla bibliotekarstwa inicjatyw.

Wyjątkowej aktywności członków Zarządu Koła Śląskiego zawdzięczać należy uchronienie Związku przed likwidacją, co miało miejsce w innych województwach.

Więcej — w tym trudnym okresie współpracowano i doprowadzono do utworzenia Koła ZBiAP w nowo powstałym województwie opolskim.

Konieczność nie tylko uaktywniania, ale przede wszystkim zreorganizowania Związku spowodowała powstanie w roku 1953 dwóch samodzielnych organizacji: — Związku Archiwistów Polskich i STOWARZYSZENIA BIBLIOTEKARZY POLSKICH, do czego w znacznym stopniu przyczynili się bibliotekarze katowicki, a Okręg Katowicki SBP powstał jako pierwszy w kraju. W tym samym roku nadano Stowarzyszeniu aktualny do dzisiaj statut.

Duże zaangażowanie w sprawy bibliotek członków katowickiej organizacji bibliotecznej zwracało uwagę Zarządu Głównego, który wielokrotnie podkreślał znaczenie zasług dr Franciszka Szymiczka, dr Jacka Koraszewskiego, Stanisława Bożka, Piotra Stasiaka, Józefa Skorupy i innych. Między innymi ich pracy zawdzięczać należy powstanie licznych (17) Oddziałów SBP, zrzeszających obecnie 1016 bibliotekarzy.

Cenną inicjatywą Zarządu Okręgu Katowickiego, działającego w latach 1970-71, a przede wszystkim kol. mgr Ireny Łoguszowej, było zorganizowanie kursu dla kandydatów na bibliotekarzy dyplomowanych, duże znaczenie ma opracowanie centralnego katalogu czasopism naukowych, gromadzonych w specjalistycznych publicznych i naukowych bibliotekach województwa. Katalog stanowi efekt pracy głównie kol. kol. inż. Bogny Ornatkiewicz i dr Zbigniewa Zmigrodzkiego. Wymienione nazwiska nie wyczerpują listy ludzi zasłużonych dla spraw SBP, ale osiągnięcia Stowarzyszenia są wynikiem wkładu pracy i zaangażowania wszystkich jego działaczy.

1.	30 lat bibliotek publicznych województwa katowickiego	5
—	sieć	6
—	lokale biblioteczne	9
—	ksiegozbiory	13
—	czytelnicy i wypożyczenia	18
—	działalność kulturalno-oświatowa	22
—	kadra	25
2.	Sylwetki bibliotek :	
—	MBP Będzin	28
—	MBP Bielsko-Biała	29
—	MBP Bytom	50
—	MBP Chorzów	31
—	MBP Cieszyn	32
—	MBP Czeladź	33
—	MBP Częstochowa	34
—	MBP Dąbrowa Górnicza	35
—	MBP Gliwice	36
—	MBP Katowice	37
—	MBP Mysłowice	38
—	MBP Ruda Śl.	39
—	MBP Rybnik	40
—	MBP Siemianowice	41
—	MBP Sosnowiec	42
—	MBP Świętochłowice	43
—	MBP Tychy	44
—	MBP Zabrze	45
—	PBP Będzin	46
—	PBP Bielsko-Biała	47
—	PBP Cieszyn	48
—	PBP Częstochowa	49
—	PBP Gliwice	50
—	PBP Rybnik	51
—	PBP Tychy	52
—	PiMBP Kłobuck	53
—	PiMBP Lubliniec	54
—	PiMBP Myszków	55
—	PiMBP Pszczyna	56
—	PiMBP Tarnowskie Góry	57
—	PiMBP Wodzisław	58
—	PiMBP Zawiercie	59
—	WBP Katowice	60
3.	Słownictwo Bibliotekarzy Polskich — Okręg Katowicki	61
4.	Tabele	